koerd kaft - nr. 42 14-05-2008 16:06 Pagina 1

Agenda

Jongeren op de bühne
16 mei 2008 om 18u

Ter gelegenheid van Moederdag organiseren de kinderen van het Koerdisch Instituut te Brussel een voorstelling met dans en liederen uit alle windstreken.

Adres: Gemeenschapscentrum Ten Noey
Gemeenschapsstraat 25 – 1210 Brussel
Inkom: 1 euro

Conferentie-debat
17 mei 2008 om 19u30

La voix des Assyriens organiseert met de medewerking van dhr. Ahmed Mouhssin, gemeenteraadslid van Ecolo, ter gelegenheid van de publicatie van het boek van Joseph Jacoub *'Fièvre démocratique et ferveur fondamentaliste'*, een conferentie-debat waar de schrijver zijn boek zal signeren.

Adres: Salle du Péristyle – La Nouvelle Ecole (1ste verdieping)
Sint-Joost plein 12 – 1210 Brussel
Met de steun van: De Vereniging van Democratische Armeniërs van België, Koerdisch Instituut te Brussel, de Stichting Info-Türk, Assyria Council of Europe, La tour de Babel de Bruxelles, l'Institut Assyrien de Bruxelles.

Été-Jeunes
1 juli – 12 juli 2008

Naar jaarlijkse gewoonte zijn ook dit jaar de kinderen van harte welkom tijdens de zomermaanden om deel te nemen aan 'été jeunes'. Ook deze zomer kunnen de kinderen zich weer uitleven tijdens de creatieve ateliers, parkspelen, culturele uitstappen en excursies. L'Institut Kurde de Bruxelles zal de inschrijvingen voor 'été jeunes' starten op 26 mei.

Inschrijvingen: Institut Kurde de Bruxelles
Bonneelsstraat 16 – 1210 Brussel
Tel: 02 230 89 30

Inlichtingen:
Koerdisch Instituut te Brussel
Bonneelsstraat 16 – 1210 Brussel
Tel.: ++32/(0)2 230 89 30 – Fax: ++32/(0)2 231 00 97 – E-mail: kib@skynet.be

België-Belgique
P.B.
1040 Brussel 4
1/4548

DE KOERDEN

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN HET KOERDISCH INSTITUUT | JAARGANG 8 | N°42 | MEI-JUNI 2008

Brief aan Europa uit Koerdistan p. 6-7

Halabja herbezocht: de lessen van een tragedie p. 19-21

Eer en eerwraak p. 24-26

Afgiftekantoor Brussel 4

Ook Turkse regeringspartij verloochtent beloftes aan de Koerden

- Derwich M. Ferho -

In juli 2007 slaagde de Partij voor Rechtvaardigheid en Ontwikkeling (AKP) erin om met 47% van de Turkse stemmen te gaan lopen. Zij hadden diverse groeperingen beloftes gedaan en allerhande akkoorden gesloten. Zo sloot de AKP met het leger een deal om niet te raken aan hun machtspositie in Turkije. Aan de seculiere oppositie beloofde de AKP-leiding de scheiding van 'moskee en staat' te behouden. Ook slaagde de AKP erin de vertroebelde relaties met Washington te herstellen door te beloven de Amerikaanse plannen nooit meer te dwarsbomen. Met deze loze beloftes en valse afspraken dachten zij hun verborgen agenda te kunnen realiseren.
Eind maart stemde het Constitutioneel Hof echter in met een onderzoek naar de AKP. De openbare aanklager Abdurrahman Yalcinkaya eiste een verbod van de regeringspartij en wilde een zeventigtal AKP-leden, waaronder de huidige president Abdullah Gül en de premier Recep Tayyip Erdogan, voor een periode van vijf jaar uit de Turkse politiek bannen. Diezelfde aanklager had in 2007 ook een gelijkaardige klacht geformuleerd tegen de DTP omdat de parlementariërs weigeren de PKK als terroristische organisatie te benoemen, en omdat de partij stelling zou nemen 'tegen de eenheid en soevereiniteit van het land en de Turkse natie'. Ook de DTP moest in zijn optiek verboden worden en de DTP-leden moesten van de politiek uitgesloten worden. De kemalistische partijen CHP en MHP, met de steun van de zgn. 'diepe staat' (ultranationalistische krachten die actief zijn in de politiek, het leger, het gerecht en in de academische wereld), zijn degenen die deze processen hebben gewild.
Vanuit de Verenigde Staten en de Europese Unie kwam er scherpe kritiek op het mogelijk verbod van de AKP. Europees commissaris voor de Uitbreiding Olli Rehn zei hierover: "In een normale Europese democratie worden politieke kwesties in het parlement besproken en in het stemhokje beslist, niet in rechtbanken." Rehn voegde eraan toe te hopen dat de kwestie de door de EU gewenste hervormingen in verband met een toekomstige toetreding van Turkije niet in gevaar zou brengen.
Dé vraag blijft nu hoe de AKP zich zal verdedigen. Zal nu blijken dat de AKP helemaal niet van plan was een moderne, democratische Turkse rechtsstaat uit te bouwen en in realiteit een verborgen Turkse islamitische expansiepolitiek wilde voeren?
In juli slaagde de AKP erin om veel stemmen binnen te rijven in de Koerdische regio. De arme bevolking kon men gemakkelijk omkopen met bakken rijst, linzen en suiker. Bovendien liet de AKP-regering uitschijnen dat zij een oplossing zou vinden voor de Koerdische kwestie. Wie dacht dat de AKP een vreedzame oplossing zou vinden voor het decennialange conflict, zou zijn mening al snel herzien. Enkele maanden na de regeringsvorming gaf de AKP immers al groen licht aan tienduizenden militairen om Iraaks Koerdistan binnen te vallen. Deze aanval van het Turkse leger 'om een einde te maken aan het terrorisme van de Koerdische Arbeiderspartij (PKK)' werd bovendien op militair, politiek en logistiek vlak gesteund door de Verenigde Staten en Israël. Nogmaals bleek dat het de Turkse staat is die tegen een onderhandelde oplossing is van de Koerdische kwestie, en niet de PKK. Toen het Turkse leger zware klappen kreeg, trok het zich in februari terug en zette het zijn grootschalige operaties voort tegen de Koerden in Turkije.
Ook de EU weigert de PKK te aanvaarden als een legitieme gesprekspartner. Zo drukte de Commissievoorzitter Barroso op 10 april zijn steun uit aan de strijd van Turkije tegen de PKK: "De PKK is een terroristische organisatie en staat ook op de EU-lijst van terroristische organisaties", zei Barroso aan het Turkse parlement. Nochtans had het Europees Hof van Justitie in Luxemburg, een week voor het bezoek van Barroso aan Turkije, de toevoeging van de PKK aan de Europese lijst van terroristische organisaties nog veroordeeld.
Tevens op 10 april werd de Koerdische politica Leyla Zana, die tien jaar gevangenzat en in Europa lange tijd symbool stond voor het gebrek aan vrije meningsuiting in Turkije, opnieuw tot twee jaar celstraf veroordeeld. Zij werd veroordeeld wegens propaganda voor de verboden PKK omdat zij vorig jaar in een toespraak ter gelegenheid van Newroz gezegd had dat de Koerden drie leiders hadden waaronder zij ook Abdullah Öcalan vernoemde.
Hoe denkt Turkije en ook de Europese Unie een einde te maken aan het conflict wanneer men één gesprekspartner, de vertegenwoordiger van een Koerdische partij met duizenden aanhangers (PKK), als terroristische partij uitsluit van elke vorm van dialoog? Met geweld soms? Door te onderhandelen met de collaborateurs? Of zullen zij eindelijk erkennen dat een vredesproces enkel succesvol kan zijn wanneer men gaat onderhandelen met de verkozen leden van de DTP en men een partij als de PKK als gesprekspartner erkent?

Biji Newroz piroz be!

tekst en foto's
- M.C. -

Biji Newroz piroz be! Dat is de boodschap die op de fel gele, rode en groene bandana's prijkte van Koerden van alle leeftijden die dit jaar naar de viering van Newroz in Diyarbakir afzakten. Newroz, traditioneel een feest om het einde van de winter en de komst van de lente te vieren, is vandaag veel meer dan dat. Newroz is de publieke uitdrukking van de Koerdische realiteit in de regio. Honderdduizenden mensen komen samen om aan iedereen te laten zien dat zij zich één volk voelen en nog steeds politieke en culturele rechten willen, waar tot nog toe slechts met mondjesmaat inspanningen voor geleverd werden.

Sinds de jaren negentig, toen de Koerdische beweging uitgroeide tot een massabeweging, zijn de Newrozvieringen uitdrukkingen geworden van de steun van de bevolking voor de Koerdische eisen. De Newrozvieringen waren dan ook lange tijd verboden. Pas sinds 2000 zijn er in Diyarbakir legale vieringen van Newroz. Waar Newroz legaal gevierd kan worden is het, voor de Koerdische mensen zelf, in de eerste plaats een moment van ontmoeting en gezellig samenzijn. Familieleden en vrienden vinden elkaar terug op het enorme terrein waar de festiviteiten georganiseerd worden. Mensen hebben zich voor de gelegenheid opgekleed in de Koerdische driekleur en sommigen dragen traditionele Koerdische kledij. Kinderen zijn de mascottes van de dag. Gezinnen picknicken aan de rand van de festivalweide. Mensen knutselen geïmproviseerde barbecues in elkaar of vinden elkaar in de eet- en theetentjes die langs het veld staan opgesteld. De grote massa is verzameld rond het podium, waar de gezichten en speeches van populaire Koerdische politici en de liederen van muzikanten elkaar afwisselen.

Dit jaar waren de Koerdische politici ook in traditionele Koerdische kledij getooid en ze spraken de massa's afwisselend toe in het Turks en het Koerdisch. De burgemeester van Groot Diyarbakir, Osman Baydemir, voormalig parlementslid Leyla Zana, voormalig DTP-partijvoorzitter en huidig fractievoorzitter van de DTP-groep (Partij voor een Democratische Samenleving) in het Turks parlement, Ahmet Türk en de nieuwe DTP-parlementsleden Bengi Yildiz en Ayla Aka Ata spraken de bevolking toe. Baydemir sprak over de nood aan broederschap en vrede en dit niet alleen voor de Koerden in Turkije, maar ook voor de Koerden in Irak, Iran en Syrië. Baydemir ontmoedigde het gebruik van geweld. Leyla Zana, enkele weken na Newroz veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf omwille van haar uitspraken op de Newrozvieringen van 2007, waarschuwde de feestvierders voor de stille overname van

Honderdduizenden mensen vieren Newroz in Diyarbakir

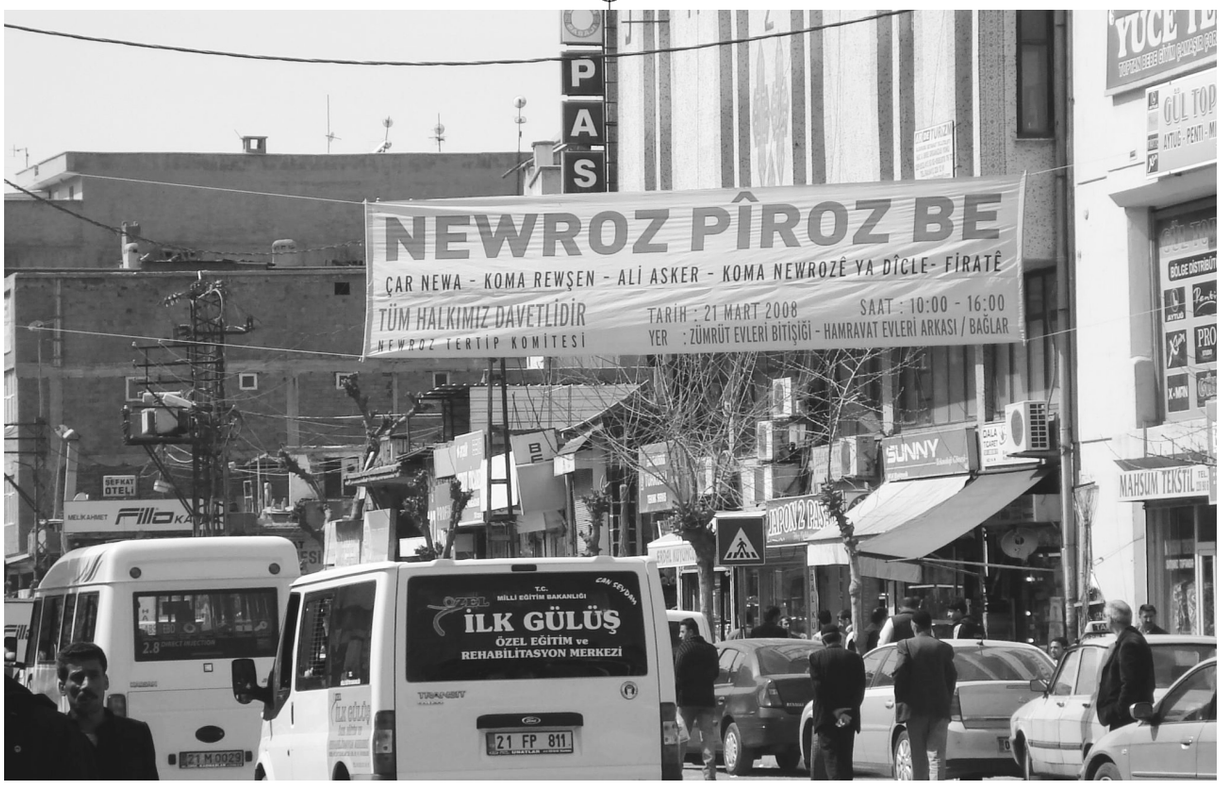

Overal in Diyarbakir hangt de spandoek met Newroz Pîroz Be: Gelukkig Nieuwjaar!

de Koerdische stemmen door de AKP. Ze riep op om behoedzaam te zijn en zich niet te laten afbrengen van de ideologische overtuigingen. Ze beklemtoonde het belang om de Koerdische taal te mogen gebruiken en klaagde aan dat tot op vandaag geen enkel land waar Koerden leven garanties biedt voor het gebruik van de moedertaal. Zana uitte ook scepsis over de plannen van de regering om een officiële Koerdische nationale televisiezender te openen. Ze verwacht dat die zender enkel een vijandig beeld zal weergeven van de Koerdische beweging.

Baydemir's en Zana's speeches werden geregeld onderbroken door het luide geklap en gejuich van de menigtes. De weide was een schouwspel van duizenden wapperende gele, rode en groene vlaggetjes. Toen de muzikanten het podium beklommen begon de massa zich te bewegen. Groepjes jonge en oude vrouwen gingen samen aan het dansen. Jongeren vormden steeds grotere cirkels, terwijl ze hand in hand op de ritmes van het slagwerk dansten. Er wordt gefluisterd dat Newroz ook wel het uitgelezen moment is om verliefd te worden en dat hadden sommigen wel goed begrepen. Maar afgezien van alle hartelijkheid, de liederen en het gejuich bleef en blijft Newroz vooral een politiek gebeuren en de Turkse veiligheidsdiensten hebben dat ook zo begrepen.

In Diyarbakir verliepen de vieringen heel vreedzaam, al suisden de F-16's laag boven de vierende menigte en was de weide omringd door pantserwagens en een aanzienlijk aantal zwaar bewapende politieagenten. In andere steden, waar de gouverneurs geweigerd hadden hun toestemming te geven voor het vieren van Newroz of enkel toelieten dat er op vrijdag gevierd werd en niet in het weekend, braken rellen uit tussen de politie en Koerdische demonstranten. In Siirt, Van, Hakkari en Yüksekova was er onrust. Twee mensen werden gedood en tientallen gewond. Er werden ook enkele honderden demonstranten gearresteerd. De beelden van een groep kleurig uitgedoste oudere vrouwen die op straat door de politie met stokken geslagen werden gingen de Koerdische media rond, net als het beeld van een jonge tiener wiens arm voor de camera's door een politieagent gebroken werd. Deze beelden en de gebeurtenissen waren onthutsend en het excessieve geweld van de veiligheidsdiensten werd door de DTP aangeklaagd. In de Turkse media was er echter weinig aandacht voor het hele gebeuren, die te sterk opgeslorpt werd door de hetze over de sluitingszaak die ingesteld werd tegen de regeringspartij AKP. Zoals de zaken er nu voorstaan is het niet onwaarschijnlijk dat de twee partijen die samen 95% van de stemmen uit de Koerdische regio in Turkije vertegenwoordigen in de nabije toekomst zullen gesloten worden. De Koerdische kwestie en de politieke islam vormen in de ogen van het seculiere Turkse establishment nog steeds de grootste bedreigingen voor het kemalistische karakter van de Turkse staat.

Koerdische vrouwen uitbundig op het Newrozfeest

De schrijver Helim Yusiv ondertekent de Brief aan Europa uit Koerdistan (Foto: Nick Hannes)

BRIEF AAN EUROPA UIT KOERDISTAN

In het kader van de Focus op Koerdische Literatuur in Brussel, die op 18 en 19 april in het Internationaal Literatuurhuis Passa Porta door het beschrijf, Deus ex Machina en het Koerdisch Instituut vzw werd georganiseerd in opdracht van Vlaams minister van Cultuur Bert Anciaux, schreven acht Koerdische auteurs deze Brief aan Europa. Op 18 april werd deze brief plechtig overhandigd aan Vlaams minister Anciaux, die de brief op zijn beurt zou bezorgen aan Jan Figel, de Europees commissaris bevoegd voor cultuur.

Geachte heer Figel',
Mijnheer de commissaris,

Is het niet tragisch wanneer het een kind wordt verhinderd om zijn moeder in haar taal aan te schrijven met "Mama, ik hou van je"? Is het niet tragisch wanneer een kind op school zijn eigen taal niet mag spreken? In een tijd waarin we met veel trots de rechten van walvissen beschermen, waarin we foto's van Mars kunnen nemen en de schoonheid van meertaligheid benadrukken, worden miljoenen mensen het recht ontnomen om te lezen en te schrijven in hun moedertaal. Hun taal blijft verboden, zelfs vandaag nog.

Het Koerdisch wordt gesproken door meer dan 30 miljoen mensen. Het is de taal van een volk wiens vrijheid wordt ontkend, een volk dat verdeeld is over verschillende staten en dat een belangrijke rol heeft gespeeld in de ontwikkeling van de oosterse beschaving.

Geweld in het Midden-Oosten hangt vaak samen met de niet-erkenning van religieuze en etnische (minderheids-)groeperingen. Het respecteren van volkerenrechten en minderhedenrechten is niet alleen een belangrijk instrument voor conflictpreventie maar biedt ook garanties voor een effectieve rechtstaat.

Wij, Koerdische schrijvers uit de verschillende delen van Koerdistan, vragen de Europese regeringen om

alle mogelijke diplomatieke kanalen en wetgevende instrumenten te gebruiken opdat Turkije, Iran, Irak en Syrië de rechten van de mens en de rechten van de volkeren, meer specifiek die van het Koerdische volk, zouden respecteren en grondwettelijk garanderen. In navolging van Irak willen wij dat ook in Turkije, Iran en Syrië de Koerdische taal officieel wordt erkend, zodat onderwijs, media en publicaties in het Koerdisch mogelijk worden.

Daarnaast kan Europa helpen bij de ontplooiing van de Koerdische identiteit, de ontwikkeling van de Koerdische cultuur en de bescherming van het Koerdisch cultureel erfgoed. De Europese Unie kan op verschillende manieren helpen. Wat volgt zijn enkele suggesties:

- Contacten leggen met de regering van Turkije, Iran, Irak en Syrië betreffende de Koerdische taal en aandringen op een daadwerkelijk onderzoek in de Koerdische regio's door een team dat aangesteld wordt door de EU.
- Ondersteuning bieden bij de inrichting van Koerdische taalcursussen en pedagogische opleidingsfaciliteiten in Europa en het Midden-Oosten. Steun bieden bij de productie van studieboeken en studiemateriaal.
- Een rol spelen in het opstarten van een televisiezender per satelliet die de Koerdische taal en cultuur kan versterken.
- Actief begeleiden van het beleid in Turkije, Iran, Irak en Syrië wat de Koerdische taal betreft; en reageren in geval van nalatigheid en discriminatie.
- Aanmoediging en ondersteuning van lessen in het Koerdisch op plaatsen met grote Koerdische gemeenschappen.
- Ondersteuning van vertaalprojecten met literaire werken in en uit het Koerdisch.
- Ondersteuning van uitwisselingsprogramma's voor Koerdische en Europese schrijvers en kunstenaars.

De vrijheid van de Koerdische taal, die de weg vrijmaakt voor de ontwikkeling van de Koerdische cultuur, kan heel veel betekenen voor een duurzame vrede en meer democratie in het Midden-Oosten.

Brussel, 18 april 2008,

Hêvi Berwarî
Duitsland (Koerdistan/Irak)

Khairi Bozani
Koerdistan/Irak

Abdal Nouri
Koerdistan/Irak

Konê Res
Koerdistan/Syrië

Ibrahim Selman
Nederland (Koerdistan/Irak)

Hasan Silevani
Koerdistan/Irak

Sahînê Bekirê Soreklî
Australië (Koerdistan/Syrië)

Helîm Yûsiv
Duitsland (Koerdistan/Syrië)

Rectificatie

In het nummer 40 (januari-februari 2008) van De Koerden publiceerden wij het artikel 'Straf zonder schuld' van Lena Sangin. Dit artikel werd overgenomen uit het exPonto Magazine, nummer 3-4. De redactie van De Koerden wil zich verontschuldigen bij de auteur voor haar nalatigheid. Wij hebben nagelaten te vermelden dat de lange inleiding werd geschreven door de redactie van De Koerden en niet door de auteur van het artikel, Lena Sangin.

Maliki: Hoog gegrepen, laag gevallen

- Mohamed El Khalfioui -

Het offensief van de voorbije maand tegen het Mahdi leger was geen succes voor de Iraakse premier Nuri al-Maliki. Maliki kondigde met veel tamtam aan dat het voor eens en voor altijd gedaan zou zijn met de milities.

Ik heb met veel aandacht gekeken naar de persconferentie, op de Iraakse staatszender Iraqiya, waarop Maliki samen met zijn defensieminister het offensief tegen illegale milities (vooral het Mahdi leger) aankondigden. Het was gedaan met de zwakke Maliki. Maliki wilde zich presenteren als sterke leider die ook kon optreden tegen het Mahdi leger van Muqtada al-Sadr. Maliki ging ervoor zelfs naar Basra om het offensief tegen het Mahdi leger te leiden.

Vriendschap in de politiek bestaat niet

Iedereen herinnert zich nog de onderhandelingen voor de vorming van de Iraakse regering die meer dan zes maanden in beslag namen. Nuri al-Maliki, van de sjiitische Dawa-partij die lid is van de Verenigde Iraakse Alliantie, werd uiteindelijk premier dankzij de steun van de Sadristen. Hij won de stemming met één stem meer dan zijn opponent Adel Mhadi van de Hoge Islamitische Raad in Irak (ISCI). De parlementsleden van Muqtada al-Sadr kregen in de regering van Maliki vijf ministerposten. Zo werd infrastructuur, wegenwerken en gezondheidszorg toegekend aan de Sadristen. Toen was alles nog koek en ei tussen Maliki en de Sadristen. Enige tijd later vroeg Maliki aan Muqtada al-Sadr om het Mahdi leger wat terug te trekken uit de straten.
Op 24 november 2006 werd het bastion van Muqtada al-Sadr, de wijk 'Sadr city' in Bagdad, opgeschrikt door zes autobommen die aan meer dan 260 mensen het leven zou kosten. De parlementsleden van Muqtada al-Sadr wezen direct met een beschuldigende vinger naar de Amerikanen vanwege het gebrek aan veiligheid. Premier Maliki ging enkele dagen later de schade opmeten en de nabestaanden condoleren. Het bezoek was geen groot succes en Maliki werd ontvangen met stenen en schoenen die in zijn richting werden gegooid (het gooien van schoenen wordt door Irakezen als een grove belediging gezien). Premier Maliki werd daarop snel in de wagen geduwd voordat het ernstig uit de hand zou lopen. Binnenskamers was er al een hevig discussie gaande tussen Muqtada al-Sadr en Maliki. Maliki kon het niet verkroppen dat hij publiekelijk werd beledigd door de aanhangers van Muqtada al-Sadr (hetzelfde overkwam Iyad Allawi)(1). Op 17 april 2006 trekt Muqtada al-Sadr zijn ministers dan terug uit de regering vanwege de onmacht van Maliki om een tijdsschema op te stellen voor het vertrek van de Amerikaanse troepen.

Het verzet binnenshuis

Tijdens de laatste week van augustus 2007 raakte het Mahdi leger met de Iraakse veiligheidsdiensten in gevechten verwikkeld. De Badr Brigade, de gewapende arm van het ISCI, was er al in geslaagd om op grote schaal te infiltreren in de Irakese veiligheidsdiensten. De gevechten vonden plaats in Karbala tijdens een religieuze herdenkingsdag en kostten het leven van meer dan 150 mensen. Op 29 augustus kondigde Muqtada al-Sadr dan een wapenstilstand van zes maanden af.

De aanloop naar de ultieme confrontatie

De verschillende sjiitische partijen en milities hebben heel wat te winnen bij een controle over Basra. Het is immers de tweede stad van Irak, met een grote haven waar veel gehandeld wordt. Maar belangrijker nog: Basra is het centrum van de Iraakse olie-export. Maar liefst vijftig procent van de Iraakse olie bevindt zich in Basra.Het overgrote deel daarvan gaat naar het buitenland, voor een groot deel via Basra. De zeggenschap over die stad is dus erg aantrekkelijk. Het gaat om geld en macht. Niet alleen de sjiitische milities maar ook de Iraakse regering willen de oliestad Basra controleren. Maliki wil absoluut voorkomen dat Basra in handen valt van de rivaliserende sjiitische milities. De oliedollars uit Basra zijn immers essentieel voor de wederopbouw van Irak. De aanval van Maliki op de Sadristen in Basra was nog door andere redenen gemotiveerd. In januari kondigde de Amerikaanse president Bush de komende provinciale verkiezingen aan. Op 14 februari 2008 geraakte het Iraaks parlement het eindelijk eens over een datum en een kieswetgeving voor de provinciale verkiezingen. Op 1 oktober

(1) http://edition.cnn.com/2005/WORLD/meast/12/05/iraq.main/index.html 16/04/2008

'De Shatt al-Arab nabij Basra, voor 2003' (Foto: Nick Hannes)

moeten er provinciale verkiezingen worden georganiseerd, die het politieke landschap in Irak radicaal kunnen veranderen. De vorige provinciale verkiezingen van januari 2005 waren immers geboycot geweest door de soennieten en de Sadristen. Naast de Fadhila partij, die de provinciale verkiezingen van 2005 won en tevens de provinciegouverneur mocht leveren, heeft vooral het ISCI van Abdal Aziz al-Hakim hiervan kunnen profiteren. Alhoewel een meerderheid van de sjiitische bevolking in het zuiden waarschijnlijk voor de Sadristen had gestemd, worden zij nu geregeerd door een politieke minderheid, nl. het ISCI. Zelfs de soennitische provincie Anbar is nu in handen van het ISCI, die door soennieten wordt beschouwd als een marionet van Iran. De aanval van Maliki op het Mahdi-leger was dan ook gedeeltelijk ingegeven door de vrees dat de Sadristen de macht zouden grijpen wanneer er vrije en eerlijke provinciale verkiezingen zouden worden georganiseerd in oktober 2008.

Begin januari 2008 had Premier Maliki twee nieuwe personen aan het hoofd van de veiligheidsdiensten in Basra benoemd. Generaal Mohan al-Firayji en majoorgeneraal Abdul-Jalil Khalaf moesten komaf maken met de infiltratie van militieleden in de veiligheidsdiensten. Ze lieten er geen gras over groeien en lieten meer dan 3000 politieagenten buiten de stad Basra stationeren. Naar verluidt omdat ze sympathie koesterden voor bepaalde milities. Ze lieten ook tal van ambtenaren uit hun ambt ontzetten wegens corruptie, die veelal lid waren van het ISCI.

Basra is al lang het toneel van gevechten tussen de verschillende milities. Er wordt altijd gefocust op het Mahdi leger, maar de belangrijkste en de meest gewelddadige militie is Tharallah (Wraak van Allah). Deze militie zou naar verluidt goede banden hebben met het ISCI en Iran. Generaal Mohan al-Firayji klaagde al sinds zijn benoeming over de invloed vanuit Iran in de Zuid-Irakese oliestad Basra.

Op 9 maart kwam het ISCI in actie en trommelden ze vijfduizend mensen op voor een betoging. De betogers eisten het ontslag van Generaal Mohan al-Firayji.

De confrontatie

Het offensief tegen de Sadr beweging, genaamd *Operatie Voorwaarts strijders*, ging op 25 maart van start in Basra. Later op die dag werd ook een avondklok ingesteld in bepaalde steden in Zuid-Irak, waaronder Basra. Een dag later stelde Maliki een ultimatum aan de militieleden van Muqtada al-Sadr: geef u over binnen de 72 uur of we komen achter jullie aan. De situatie was 72 uur later echter nog geëscaleerd. Er kwamen berichten binnen van gedeserteerde soldaten en agenten. Later op die dag geeft defensieminister Qader Obaidi, een interview waaruit blijkt dat hij sterk verrast is door het enorme verzet van het Mahdi leger. De 72 uur lopen af en de militieleden weigeren zich over te geven.

Op dezelfde dag (29 maart) geeft Muqtada al-Sadr zijn eerste interview in twee jaar tijd. Hij roept de hulp in van de Arabische en islamitische landen tegen de bezetting. Een dag later vinden er onderhandelingen plaats in Qom(2). Muqtada al-Sadr bevindt zich al meer dan een jaar in Iran vanwege zijn religieuze studies. Op 31 maart gaat er eindelijk een wapenstilstand in maar Muqtada al-Sadr weigert zijn strijders de opdracht te geven hun wapens in te leveren, zoals de Irakese regering had geëist. Hierdoor blijft het Mahdi-leger grotendeels intact.

De tol van 7 dagen strijd was zwaar: meer dan 400 doden, 1400 gedeserteerde soldaten die naar het Mahdi leger overliepen en politieke afgang voor Maliki en de VS. De grote overwinnaars van deze zesdaagse oorlog zijn ongetwijfeld de Sadristen en Iran, die een belangrijke rol speelde in de totstandkoming van de wapenstilstand.

Uit: Uitpers, nr 98, 9de jg., mei 2008

(2) Qom is het Vaticaan van de sjiitische islam en bevindt zich in Iran.

Ook Oekraïner kan verleden niet van zich afschudden

tekst en foto's
- Piet Janssens -

Het is gevaarlijk zijn geschiedenis te vergeten, maar de vele diasporagolven bij de Koerdische bevolking helpen soms om de binnenlandse problemen, zoals Oekraïne die kent, sneller achter zich te laten.

Thuishaven voor Koerden

Tijdens mijn bezoeken aan Kiev, Odessa en de Krim blijkt al gauw dat de Koerdische bevolking in Oekraïne zeer heterogeen is. Ik ontmoet Irakese, Syrische, Armeense en Turkse Koerden. Ook zijn er veel sovjet-Koerden die na de val van de Sovjet-Unie kozen voor dit land. Het is niet populair in het buitenland om naar Oekraïne te emigreren maar vermits Europa zijn grenzen afsluit en de levensstandaard in Rusland de laatste jaren ook heel slecht is, blijkt de bufferstaat Oekraïne de enige oplossing.

Oekraïners kregen tijdens het communistisch regime in ruil voor arbeid gratis levensmiddelen. Op het einde van de Sovjet-Unie en zeker toen Oekraïne onafhankelijk werd en het kapitalisme invoerde, ontstond een gigantische zwarte markt van allerlei soorten levensmiddelen. Internationaal is Oekraïne een erg belangrijk doorvoerland voor gas als energiebron. De opeenvolgende regeringen faalden in de opbouw van hun land en het uittekenen van nieuwe niet-bureaucratische instituten. Een jonge intellectueel beschrijft zijn landgenoten als lui en de opeenvolgende regeringen als op en top corrupt.

Oekraïners beschrijven hun landgenoten als lui en hun regeringen als op en top corrupt.

Een half miljoen inwoners verplaatsen zich elke morgen om te gaan werken met auto's, trams en trolleybussen die dateren uit de sovjetperiode

De situatie van de Koerden in Oekraïne is nauw verbonden met de situatie in hun thuisland. Vele Koerden zijn gevlucht voor het repressieve en anti-Koerdische beleid in hun geboorteland en kunnen of durven nu vaak niet meer terugkeren uit angst voor vervolging. Sommigen hebben fysieke letsels opgelopen in de jaren van verzet en hebben nu een wankele gezondheid. In Oekraïne bestaat echter geen doeltreffende gezondheidszorg of sociaal vangnet. Hierdoor zijn de Koerden aangewezen op de onderlinge solidariteit. Dit laatste gaat trouwens ook op voor de andere minderheden die Oekraïne rijk is.

Een specifiek probleem voor de Koerdische minderheid zijn hun identiteitspapieren. Landen als Iran of Syrië weigeren de paspoorten vrij te geven. Een dubbele nationaliteit wordt niet erkend in Oekraïne waardoor vele Koerden geen papieren hebben en dus geen kans maken om te werken binnen het legale arbeidscircuit.

De Koerden die al een kennissenkring hadden in Oekraïne of die in hun eigen land reeds een handel hadden, integreren erg snel. Zij hadden een startkapitaal waardoor ze nu lucratieve zaken kunnen opzetten. De meeste Koerdische handelaars zetten bloeiende zaakjes op in de textielsector of in de horeca. Net als vele andere immigranten, streven ook de Koerden naar betere levensomstandigheden en zijn zij bereid om hiervoor hard te werken. Hun zaken floreren en Oekraïners houden ervan met hen handel te drijven. Koerdische bedrijven zijn immers vaak meer te vertrouwen dan hun eigen staatsbedrijven. Voor sommigen zijn ze ook een doorn in het oog omwille van hun succes, flexibiliteit en opgewektheid in hun eigen grijze land.

Sovjetrealisme

In België zijn we wel wat gewoon wat dagelijkse verkeersopstoppingen betreft, maar de verkeerschaos in Kiev is ongezien. Mijn eerste nacht bracht ik door bij een Koerdisch gezin in een buitenwijk van de hoofdstad. De volgende morgen nam mijn tolk, Olexander, mij mee naar de oude stad. Hij vond het prima om me kennis te laten maken met de stampvolle tram waar de reizigers als sardienen in een blik opeengepropt zaten. "Mensen eten, studeren en slapen in de tram. Een groot deel van onze tijd brengen we in de tram door dus proberen we die zo nuttig mogelijk te gebruiken", zegt hij me. Dagelijks maken een half miljoen van de drie miljoen inwoners van Kiev via één van de vijf bruggen de oversteek van de Dnepr naar het oude, op de westelijke oever gelegen, Kiev. De auto's, trams en trolleybussen dateren uit de sovjetperiode. Zij die er zich in verplaatsen behoren meestal tot de minder gegoede klasse van Kiev. De vervoermiddelen hebben duidelijk hun dienst bewezen. Onze tram geeft vier haltes voor de eindbestemming er de brui aan en we staan met vier knipperlichten stil tussen de rest van het verkeer.

De Sovjet-Unie bestaat niet meer, maar de infrastruc-

Rij wachtenden bij een tramhalte in Kiev.

tuur is dezelfde gebleven. Er zijn wel plannen om de twee stadsdelen met nieuwe bruggen en metroverbindingen beter te verbinden. Het blijft echter bij deze plannen op papier. De politiek wordt al jarenlang geteisterd door het ene corruptieschandaal na het andere. Door een grootschalige verkiezingsfraude liepen de presidentsverkiezingen in 2004 uit op een Oranjerevolutie: wekenlang kwamen studenten en de gewone man op straat in protest tegen de corruptie en tegen de verkiezingsfraude waardoor de zittende president opnieuw verkozen kon worden in het nadeel van de democratische presidentskandidaat Victor Joestsjenko. Vandaag zijn de aanhangers van Joetsjenko, de grote overwinnaar van de Oranjerevolutie, teleurgesteld in zijn regering. Op 30 september 2007 moesten de Oekraïners voor de derde keer in drie jaar naar de stembus. Ik was er in de aanloop van de tussentijdse parlementsverkiezingen die nodig waren vanwege de politieke crisis die in het voorjaar van 2007 volgde op het voornemen van president Joetsjenko om het parlement te ontbinden. Een man in de straat verzekerde mij dat de politici allemaal hetzelfde zijn. “Elke politici heeft zich gespecialiseerd in een welbepaalde tak van de economie en de één is met zijn maffiose praktijken al schadelijker voor ons land dan de ander. Hun praktijken worden er alleen schrijnender op. Vandaag hebben dezelfde studenten van de Oranjerevolutie hun tenten opgesteld op hetzelfde revolutionaire plein. Alleen staan ze daar nu omdat ze betaald worden door de partijen die opkomen voor de komende verkiezingen en niet meer omwille van hun geloof in verandering en verbetering van hun situatie en deze van het land.”

Koerdistan vandaag

Het openbaar vervoer in Kiev was voor mij een beklemmende belevenis. Te voet was ik voorzeker eerder aangekomen in het café waar ik had afgesproken met Makwan. Een ongeschreven regel zegt echter dat je een reis met het spoor volledig moet uitzitten en

Mijn gastgezin in de hoofdstad Kiev: hun situatie is nog steeds verbonden met deze waarin zij zich bevonden op het moment ze dat geboorteland verlieten

dat je geen meter teveel te voet mag afleggen dan nodig. Ook Makwan kwam te laat aan op locatie. Makwan is van Koerdische origine maar heeft de Deense nationaliteit. Hij doctoreert momenteel in de politicologie en is momenteel vertegenwoordiger van de Koerdische Regionale Regering van Irak. Hij begint zijn verhaal met de huidige situatie van zijn geboorteland Irak en is zoals alle Koerden fier op de eerste en enige erkende Koerdische autonome regio.
Toch is de Koerdische kwestie ook deel van de problemen in Irak. Het grootste deel van de Koerdische bevolking leeft nog steeds buiten de Irakese grenzen en streven naar dezelfde rechten als de Koerden die wonen binnen de Koerdische Autonome Regio. De rol van de buurlanden valt dan ook niet te onderschatten. Turkije en Iran hebben een grote invloed in Irak. Het Turkse parlement gaf zijn goedkeuring voor een militaire interventie tegen de Koerdische Arbeiderspartij (PKK) in Iraaks Koerdistan. Turkije voelt zich als NAVO-lidstaat heel machtig. Tot op de dag van vandaag is Turkije een militaristisch land met een specifieke militaire logica: hun maatschappelijke dialoog bestaat erin te vernietigen van wat in hun ogen een bedreiging vormt voor de Turkse natie. Toch wil hij de situatie niet dramatiseren. Turkije beleeft een democratisch proces en wil koste wat kost tot de EU behoren. Een open gewapend conflict met Iraaks Koerdistan zou onherroepelijke schade voor Turkije betekenen binnen de internationale politieke arena. De Koerden in Turkije krijgen mondjesmaat meer culturele vrijheden. Toch lijkt het democratische proces vooral ten goede te komen aan de Turken in West-Turkije. Zo wordt er massaal geïnvesteerd in de economische en toeristische sector van West-Turkije terwijl het oostelijke Koerdische deel van Turkije verweesd achterblijft. De Koerden die ik ontmoette in Oekraïne tonen een diep respect voor Amerika, “de enige natie die het aandurfde Irak te bevrijdden van de dictator Saddam Hoessein”. Noch Rusland, een historische bondgenoot van Turkije, noch Europa, waar elke staat zijn eigen belangen internationaal verdedigd, heeft het opgenomen voor de Irakese en de in Irak wonende Koerdische bevolking. Volgens Makwan kunnen de problemen in Irak enkel opgelost worden met de medewerking van de internationale actoren. De wil is er om een oplossing voor Irak te vinden. De sleutel daartoe kan het Koerdische volk zijn. Hij voegt er laconiek aan toe dat waar een wil is vroeg af laat ook een oplossing uit de bus moet komen.

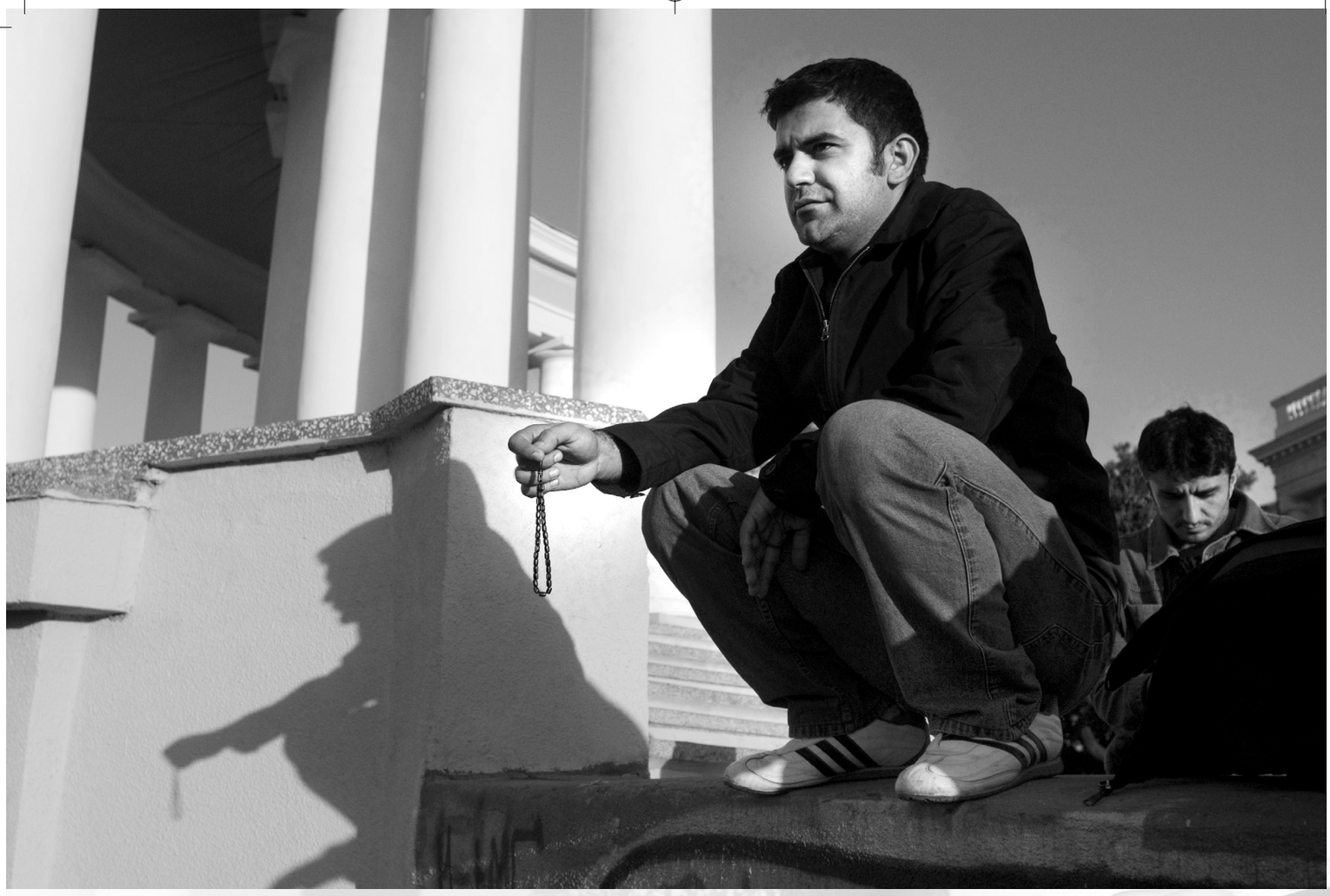

Serkan kijkt naar het schip die zijn broer daags voordien van Turkije naar Odessa bracht.

Alleen gediplomeerden zijn vrij

Twee jaar geleden begonnen Serkan en Aram hun tweede hogere studie in Kiev. Akim, broer van Aram, komt vandaag met de boot vanuit Istanbul in Odessa, de grootste havenstad van Oekraïne, aan. Samen kijken ze van op de trappen, de beroemde trappen uit de film 'Pantserkruiser Potemkin', naar de ferry die nieuwe vracht aan boord neemt om 's avonds opnieuw de overtocht te maken. Akim en zijn broer zijn na twee jaar weer herenigd. Weliswaar niet voor lang. Akim gaat journalistiek studeren in Odessa terwijl Serkan en Aram hun studies voltooien in Kiev. Onder het motto "alleen gediplomeerden zijn vrij" trotseren ze de vele binnenlandse problemen van het ex-sovjet land.

Deze twee kompanen, Serkan en Aram, die me tijdens een deel van mijn reis door Oekraïne begeleiden, zijn afkomstig uit Diyarbakir en Mardin. Ze zijn zoals vele Koerdische buitenlandse studenten compleet afhankelijk van sponsoring uit hun geboorteland. Daar de munt jaarlijks devalueert, wordt leven in de Oekraïnse hoofdstad voor hen steeds moeilijker. Beiden verzekeren me dat de Turkse Geheime Dienst Milli Istihbarat Teskilati (MIT) ook in Oekraïne actief is. "Ze vallen ons niet persoonlijk aan want we doen niets kwaad en hebben niks te verbergen".Toch worden zij met de regelmaat van de klok geïntimideerd door niet-Koerden uit hun studentenhome en stellen schoolkameraden hen geregeld vragen over hun activiteiten.

's Avonds brengen we een bezoek aan Jamal. Hij is ook afkomstig uit Turks Koerdistan maar leeft samen met zijn schoonzoon en twee dochters in één van de oude sovjetblokken in de buitenwijk van Odessa. De ganse familie heeft bij de PKK-guerrilla gezeten in de jaren (1984-1999) dat de Koerdische Arbeiderspartij (PKK) tegen het Turkse leger vocht voor een onafhankelijk Koerdistan. Vandaag klinkt hij veel gematigder. Hij wuift en veert recht wanneer hij over de studieprojecten hoort van Serkan en Aram. "Deze jongens zijn de toekomst van ons volk. Willen we meer culturele en economische vrijheden, dan is er maar één weg: een nieuwe intellectuele klasse die zich zal inzetten voor het Koerdische volk". De Deense Hanne Severinsen, ondervoorzitter van een groep EU-parlementariërs ter bevordering van de betrekkingen van de EU met de Oost-Europese lidstaten, gaf tijdens een bezoek aan Kiev daags voordien aan dat het opleidingsniveau in Oekraïne, in vergelijking met de

omliggende landen, hoog is. Dat zit dus goed voor onze Koerdische jongens. Anders dan de duizenden die afstuderen en die geen werk of slecht betaald werk moeten aannemen, zijn de drie vast van plan om terug te keren naar Diyarbakir. Zij vertegenwoordigen slechts een deel van de Koerdische bevolking die leeft in Oekraïne, maar behoren wel tot een van de golven in de Koerdische diaspora die door hun financiële afhankelijkheid een sterke band behouden met het thuisland en dus voor de toekomst van de Koerden een belangrijke rol zullen gaan spelen.

Een Koerdisch succesverhaal

In een buitenwijk van Mykolaev, een 200 km van de havenstad Odessa, wonen een dertigtal Koerdische gezinnen afkomstig uit Armenië. Tot een jaar geleden was er zelfs een Koerdische school waar hun taal, literatuur, aardrijkskunde en geschiedenis werd onderwezen. Allen immigreerden zij naar dit ene plekje omwille van het succesverhaal van Kalov Knyaz Madzhidovich. In zijn jeugd werd snel duidelijk dat er een mooie toekomst voor hem was weggelegd. Hij behaalde de ene medaille na de andere als worstelaar in de Sovjet-Unie, kreeg later een belangrijke positie als militair bij de Sovjetrussische Geheime Dienst KGB en werd naar Mykalayev gestuurd. Intussen bleef hij de trainer van een groep sovjetworstelaars die ook het ene na het andere succes boekten. Daarnaast richtte hij de sportclub 'Sprint' op die op zijn hoogtepunt duizend leden telde en na de val van de muur startte hij een veiligheidsbedrijf op. Vandaag leidt hij me rond op de scheepsbouwwerf waar hij zelf een van de drie vennoten is.
Vele van de geïmmigreerde Koerden werken in één van zijn bedrijven en hebben zelf ook een onderneming die producten levert voor zijn bedrijf. Ook het hotel waar ik ben ondergebracht is Koerdisch. Hier prijkt zelfs de Koerdische vlag. Ik maak kennis met Gule Tayfurnov. Zij is familie van Kalov en minister van de Koerdische gemeenschap in Mikolaev. Met politiek actieve Koerden uit Kazakstan, Kirgizië en Irak organiseert zij ontmoetingen in zijn hotel. Kalov is in zijn schik en nodigt mij uit voor een theepartij. Het is immers zaterdag en na twee uur in de namiddag stoppen de activiteiten op de scheepsbouwwerf. Een nieuwe generatie werkt er voor één van de vele ondernemingen die geleid worden door de Koerdische gemeenschap onder leiding van Mykolaev.

Jamal, ex-guerillastrijder bij de Koerdische Arbeiderspartij (PKK):" Willen we meer culturele en economische vrijheden, dan is er maar één weg: een nieuwe intellectuele klasse die zich zal inzetten voor het Koerdische volk."

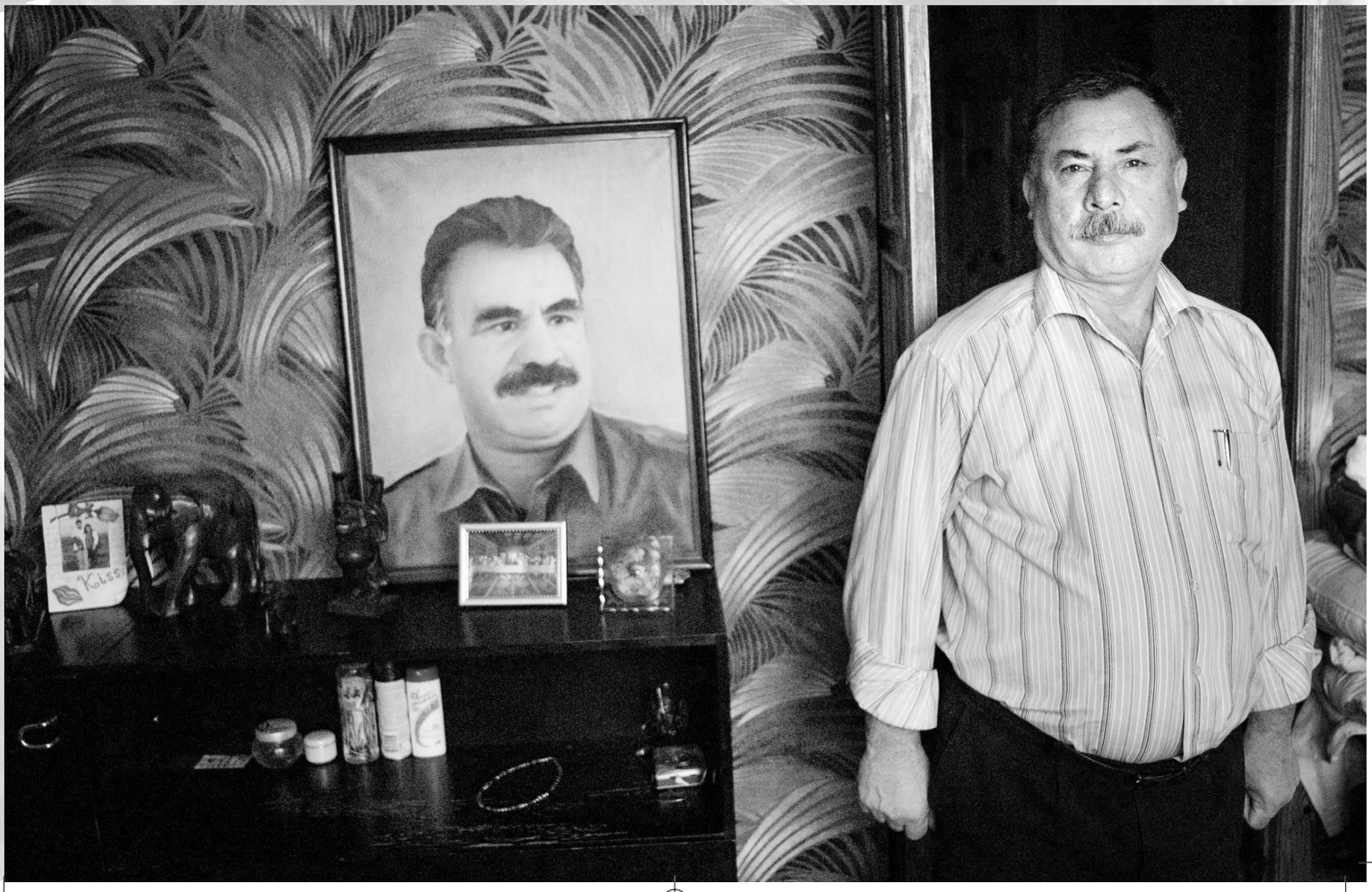

105de verjaardag van de legendarische leider van Zuid-Koerdistan (Irak)

- Derwich M. Ferho -

Mustafa Barzani

Op 14 maart was het precies 105 jaar geleden dat Mustafa Barzani in Barzan geboren werd. Drie jaar later komen de Koerden in Zuid Koerdistan (Irak) in opstand tegen de bezetting van het Ottomaans Rijk. De opstand wordt verijdeld en zijn moeder gaat samen vele andere leden van de Barzani-stam de gevangenis in te Mosoel. Ook de toen driejarige. Mustafa Barzani werd gedurende drie jaar samen met zijn moeder gevangengezet.
De bevolking van Barzan is traditioneel tegen de vreemde machten en zal de verschillende bezetters blijven dwarsliggen.

Het einde van de Eerste Wereldoorlog betekent ook de dood van het Ottomaanse Rijk. Op 30 oktober 1918 wordt er een wapenstilstandsverdrag ondertekend tussen de Engelsen en de Ottomanen. De Ottomanen verlaten Irak dat een Brits mandaatgebied wordt. De Koerden aanvaarden echter noch het gezag van de Ottomanen noch dat van de Britten. In 1919 begint de opstand van Sheikh Mahmoud Barzandji (Suleymania) tegen de Engelse heerschappij in Irak. Als zestienjarige schiet Barzani met een driehonderdtal verzetstrijders de Koerdische opstand te hulp. Aan deze opstand kwam een einde in 1923 toen de Britten, de Iraakse autoriteiten en de pas opgerichte Turkse Republiek tegen de Koerden gingen strijden. In 1925 begint de Koerdische opstand tegen de Republiek van Turkije. Mustafa Barzani bracht als vertegenwoordiger van zijn broer Sheikh Ahmed Barzani een bezoek aan de opstand van Sheikh Said. In 1931 herbeginnen de Koerden, onder leiding van Sheikh Ahmed Barzani, een gewapende oorlog tegen de heersers van Irak, die werden gesteund door de Britse luchtmacht. Mustafa Barzani vluchtte naar Turkije maar Ankara leverde hem uit aan de Iraakse autoriteiten. Van 1932 tot 1943 werd hij van het ene ballingsoord naar het andere gestuurd. De laatste zes jaar bracht hij door in Suleymania. Van daar ontsnapte hij in 1943 en begon hij vanuit de Barzani-regio een revolte tegen Bagdad. In 1945 vocht hij met zijn troepen tegen het Iraakse leger dat rechtstreeks werd bijgestaan door het Britse *Royal Air Force*. De gevechtsvliegtuigen van de Britse luchtmacht bombardeerden de verzetsregio ononderbroken en opnieuw werd de opstand neergeslagen. Daarop vertrok Mustafa Barzani met enkele honderden volgelingen naar Mehabad (Iran) waar hij zich aansloot bij het Koerdisch verzet tegen de sjah. Met de steun van de toenmalige Sovjetunie wordt de onafhankelijke Koerdische Republiek van Mehabad uitgeroepen (Januari 1946 – december 1946). Hij hielp Qazi Mohammed bij de verdediging van zijn republiek en werd verkozen tot opperbevelhebber van het leger van de Republiek (januari 1946). In Mahabad richtte hij de Democratische Partij van Koerdistan op. Barzani werd als voorzitter gekozen, wat hij tot zijn dood zou blijven. Eind 1946 verliezen de Koerden, na de terugtrekking van de Sovjettroepen, hun strijd voor de zoveelste keer. Hij weigert zich echter over te geven aan de Iraanse autoriteiten. Na de val van de Republiek zou Barzani met een vijfhonderdtal strijders nog hevige gevechten leveren tegen de Iraanse, Iraakse en Turkse legers, die de steun kregen van hun bondgenoten. Elke Koerdische opstandeling kreeg amnestie behalve Mustafa Barzani. Samen met vijfhonderdtal van zijn trouwe peshmerga's (Koerdische vrijheidsstrijders) marcheerde hij in april 1947 in de richting van de voormalige Sovjetunie. Deze immense tocht, dwars door de bergen van Iran en Turkije, werd bij de Koerden bekend als de Lange Mars. In 1947 kwam hij aan in de sovjetrepubliek Azerbeidjaan. Hij was er niet welkom maar terugkeren zou zelfmoord zijn.

Qazi Mohammed en Mustafa Barzani bij de oprichting van de Republiek van Mahabad in januari 1946.

Het bereikte uiteindelijk de Azerbeidjaanse hoofdstad Bakoe. De komst van de Barzani's had een inspirerend effect op de Azerbeidzjaanse Koerden en veroorzaakte een plotselinge opleving van nationaal bewustzijn. Dit heeft er hoogstwaarschijnlijk toe bijgedragen dat de Barzani's werden weggestuurd naar Tasjkent in Oezbekistan. Vervolgens werden ze verdeeld over diverse Sovjetrepublieken. Het voordeel was dat zij in de Sovjetunie de gelegenheid kregen om te studeren. Enkelen trouwden met Russische of Oezbeekse vrouwen. Mustafa Barzani zelfs keerde op 7 oktober 1958, naar aanleiding van de omverwerping van de Irakese monarchie, terug naar Irak. Sindsdien staat hij bij de Koerden bekend als Generaal Mustafa Barzani. Een jaar later vervoegden 460 Koerdische verzetstrijders, die hem waren gevolgd naar de Sovjetunie, hem met vrouw en kinderen in Irak.
In de nieuwe Irakese grondwet, na de omverwerping van de Irakese monarchie, werd voor het eerst de gelijkheid van de Koerden en de Arabieren bevestigd. De Koerden en de Arabieren waren nu grondwettelijk de constituerende volkeren van Irak. De vrede zou echter niet van lange duur zijn. De leiders in Bagdad kwamen hun beloftes niet na en begonnen de Koerden opnieuw op allerlei vlakken te pesten. Begin 1960 verklaarde het regeringsblad *Al-Thawra (De Revolutie),* in een artikel met als titel 'De Arabische natie en het probleem van de minderheden', dat "het lot van de Koerdische minderheid in Irak verbonden was met dat van de Arabische natie en dat deze minderheid moest worden geassimileerd".
Op 11 september 1961 kwam Barzani opnieuw in opstand. Deze keer zou de Koerdische revolte aanhouden tot 1975. De betrekkingen de opeenvolgende regimes in Iran en Irak zijn elkaar vijandig gezind. Telkens zouden zij steun zoeken bij het Koerdisch verzet. Vervolgens stelden zij een staakt-het-vuren in en konden zij hun doel bereiken door de luisterbereidheid van de Koerden. Jammer genoeg zullen de Koerden telkens opnieuw bedrogen uitkomen. Elk nieuw regime in Bagdad kreeg van de Koerden de tijd om zijn positie te verstevigen. Op het moment dat het regime stevig in het zadel zat, zetten zij de Koerdenpolitiek van hun voorgangers voort.
Tot 1979 steunden de Verenigde Staten het Iraanse regime van de sjah tegen het Irakese Baathregime dat de steun kreeg van de Sovjetunie. De nationale Koerdische beweging, onder het leiderschap van Barzani, tekende op 11 maart 1970 een overeenkomst met de Irakese regering waarin de autonomie voor de Koerden in Irak werd vastgelegd. Bagdad kwam zijn beloftes echter opnieuw niet na waarop de opstand opnieuw begon.
In 1974 nam Mustafa Barzani met zijn mannen de stad Kirkoek in waar zij de onafhankelijkheid van Iraaks Koerdistan, waarin alle Koerdische regio's in Irak verenigd zouden zijn, wilden uitroepen. De onafhankelijkheidsverklaring werd echter uitgesteld omwille van de regionale en internationale omstandigheden. In de herfst van 1974 heeft het Koerdisch verzet onder de leiding van Mustafa Barzani bijna geheel Iraaks Koerdistan, een gebied van 35 000 km2 onder zijn controle. Hierop vormde men een kabinet met negen ministers onder leiding van Sami Abdurrahman. De blokkades van het Iraaks regime in het Zuiden en die van de Turkse staat in het Noorden maakte het leven echter onhoudbaar. Zij hadden enkel een beperkte toegang tot Iran die echter veel te ver was.
Op 3 maart 1975 vindt in Algiers een vergadering plaats van de Olie Exporterende Landen (OPEC). Na deze vergadering onderhandelde de Algerijnse president Houari Boumédienne een akkoord (6 maart 1975) tussen de sjah van Iran en Saddam Hussein van Irak. Deel van het akkoord was de terugtrekking van de Iraanse steun aan de Koerdische guerrilla. Voor de zoveelste keer werden de Koerden opgeofferd voor geopolitieke en economische belangen. De legendarische Mustafa Barzani beschouwt dit als hoogverraad en spreekt hierover de legendarische woorden uit: "Een liter olie weegt zwaarder dan duizend kilo gerechtigdheid". In 1975 beslist hij de opstand te beëindigen. Toen de verzetsleiding hem vroeg niet te stoppen, antwoordde hij heel bedroefd:"*Indien we verder vechten zal ons volk afgeslacht worden. We hebben niemand meer om ruggesteun te geven".*
Twee dagen later begonnen de Iraakse vliegtuigen de Koerdische streken massaal te bombarderen. Iran veranderde de houding ten aanzien van de Iraakse Koerden plots en werd vijandig terwijl de Turkse Republiek sinds zijn oprichting vijandig had gestaan ten aanzien van de 'Bergturken'. De Koerden werden nu langs alle kanten aangevallen en het Irakese leger sloot de wegen af om te verhinderen dat de Koerden uit de regio zouden vertrekken.

Met heel zijn verzetsmacht, familie en stamleden vluchtte hij naar Iran. Door zijn wantrouwen ten aanzien van de Iraanse autoriteiten, zag hij zich gedwongen om zijn longkanker te laten verzorgen in de Verenigde Staten. Op 1 maart 1979 overleed hij in Washington. Zijn stoffelijke overschotten werden overgebracht naar Iran, waar hij in Shino werd begraven. In 1994 werd hij onder grote belangstelling in zijn geboortedorp herbegraven.

Het portret van de historische leider van het Koerdisch verzet, Mustafa Barzani, in het Regionaal Parlement in Koerdistan wordt vandaag bewaakt door twee bewakers. (Foto: Nick Hannes)

In maart 2007 bezocht ik samen met de Eerste ondervoorzitter van het Brussels Parlement Jan Béghin en de fractievoorzitter van Groen! in het Brussels Parlement, Adelheid Byttebier, zijn begraafplaats. Zijn begraafplaats, omringd door een meterhoge simpele muur, bevond zich op een hoge plaats in het dorp Barzan, in de bergachtige Barzanstreek Toen ik een man van het dorp vroeg waarom er geen deftig graf gemaakt was voor deze legendarische figuur zei hij: "*Generaal Mustafa Barzani zelf heeft in zijn testament gevraagd zijn graf zeer simpel te houden. Zijn zoon Idris Barzani, die naast hem ligt, eiste dat ook. Vandaar het simpele graf.*"

Op 5 september 1975 nam de beroemde Egyptische journalist, Muhammad Hassanein Haykal, een interview af met Generaal Mustafa Barzani, dat werd gepubliceerd in de Koeweitse krant 'al-Watan'. Een fragment:

> *"...* Ik opende mijn ogen voor het leven om mijzelf te ontdekken als gevangene. Ik herinner mij nog dat geheel mijn familie onder arrest stond bij de Turken die Koerdistan bezetten. Toen ik nog maar drie jaar oud was, was ik al een gevangene. Als volwassene werd ik met mijn familie in ballingschap naar het zuiden van Irak gestuurd. Gelukkig lukte het mij te ontsnappen. Ik heb alles opgeofferd voor mijn Koerdisch volk... opstanden en revoluties. Ik heb een toevluchtsoord gezocht in Iran en werd gevolgd door 500 dappere Koerdische ridders. Er was een Koerdische staat gevestigd in Oost-Koerdistan. Ik heb de leiding gesteund die werd aangevoerd door Qazi Muhammed. Kort daarna viel de Koerdische Republiek uit elkaar. Een hele harde en moeilijke opmars was begonnen. Een gewapende opmars die zich honderden mijlen uitstrekte. Een opmars die we moesten uitvoeren toen we in strijd waren met Turkse, Britse, Iraakse en Iraanse krachten met al hun militaire mogelijkheden. Niettemin, gaven we niet op en gingen door met de opmars om uiteindelijk in de "Sovjetunie" te schuilen, waar ik vele jaren als vluchteling verbleef en uitkeek naar de terugkeer naar mijn geboorteland en volk. Overal waar ik heen mocht binnen de Sovjetunie en de communistische landen, reisde ik naartoe. Ik probeerde iedereen te ontmoeten en zocht overal naar steun voor mijn volk- mijn volk dat nog steeds schreeuwt vanwege een ongekende onrechtvaardigheid, onderdrukking, misbruik en moord, mijn volk dat doorheen de geschiedenis opeenvolgende golven van onrechtvaardigheid, onderdrukking en vervolging heeft ondergaan. In 1958, besloot ik terug te keren naar huis. Ik heb alle politieke en militaire middelen geprobeerd om zo de identiteit van mijn volk te bevestigen. Zij waren echter keihard in het ontkennen van onze rechten. We werkten positief in op iedere politieke verandering. We werden echter oneerlijk behandeld wanneer er enige stabiliteit ontstond in de regionale politieke situatie. We leden alsmaar. Ze vielen ons aan met de meest explosieve wapens. Ze spaarden geen middelen om ons te onderdrukken. Er was geen gelijkheid in macht. Wanneer de wereldmachten zich tegen ons stervende volk gedroeg, vroeg ik mijzelf af hoe lang dit nog zou doorgaan? Het antwoord was: laten we de revolutie voorlopig aanhouden. Ik was er zeker van dat de Koerdische strijd vroeg of laat veel sterker en harder zou uitbarsten. Het is immers de onvermijdelijke wens van de mensen om nooit te sterven..."

INTERVIEW
JOOST HILTERMANN*

Halabja herbezocht: de lessen van een tragedie

- Kathleen Ridolfo -

Joost Hiltermann

Joost Hiltermann was de hoofdonderzoeker voor Human Rights Watch (HRW) naar de Al-Anfal campagne (1987-1988) van het regime van Saddam Hussein, een campagne die probeerde om de Koerdische bevolking in Noord-Irak uit te roeien. De chemische aanval van 16 maart 1988 op het Koerdische stadje Halabja, waarbij naar schatting 5000 mensen omkwamen, is het onderwerp van het laatste boek van Hiltermann 'A Poisonous Affair: America, Iraq, and the Gassing of Halabja." Hilterman, de huidige vice-directeur voor het Midden-Oosten en Noord-Afrika van de International Crisis Group, sprak met Kathleen Ridolfo naar aanleiding van de 20ste verjaardag van de aanval op Halabja.

Zou je met ons jouw mening kunnen delen over het belang van de 20ste verjaardag van de chemische aanvallen op Halabja en wat het voor jou betekent?
"Het is 20 jaar geleden. Dat is niet zo lang. De gebeurtenissen die plaatsvonden in 1988 zitten nog vers in het geheugen van degenen die deze verschrikkelijke tijden in Iraaks Koerdistan overleefden. Ik was daar een maand geleden en de littekens zijn nog erg zichtbaar. Het is interessant dat de Koerdische Regionale Regering pas nu de internationale aandacht vestigt op deze gebeurtenissen – duidelijk uit politieke overwegingen. Het is echter zeer belangrijk dat de herinnering aan deze gebeurtenissen levend wordt gehouden. Wat gebeurde was in de eerste plaats een chemische aanval op een grote stad waarbij duizenden mensen omkwamen. Dit was de eerste in zijn soort in de geschiedenis. Tot dusver de enige en hopelijk zal het altijd de enige blijven. Ten tweede maakte het deel uit van een campagne die de Koerdische opstand wilde onderdrukken waarbij tienduizenden Koerdische burgers systematisch werden vermoord, als een daad van genocide dat relatief onbekend is in de wereld.
Ik en ook Human Rights Watch als organisatie heeft hierover gepubliceerd. Totnogtoe weten slechts weinig mensen wat er gebeurde. Sommige sleutelelementen in deze gebeurtenissen blijven ter discussie staan of zijn controversieel. Wat misschien het belangrijkste is, is dat de slachtoffers geen betekenisvolle hulp hebben gekregen. Er is nog weinig of geen hulp gekomen van de Koerdistan Regionale Regering. Evenmin van de internationale gemeenschap. Dat is vreselijk. De mensen voelen zich verlaten, vergeten… Zij voelen het aan alsof zij voor iets hebben betaald waar zij niets mee te maken hadden – zoals de Iraanse inval in Halabja die de chemisch aanval heeft uitgelokt of de Koerdische opstand van Koerdische partijen in de rurale gebieden van Iraaks Koerdistan. Die opstand werd misschien dan wel gesteund door deze mensen maar zij maakten geen deel uit van de gevechten. Toch hebben zij hiervoor de prijs betaald."

Waarom denk je dat het zolang duurde vooraleer de verslaggeving van de chemische aanvallen op Halabja het Westerse publiek bereikte? In uw boek zegt u dat het redelijk lang duurde vooraleer mensen zich bewust werden van de chemische aanvallen, en zelfs dan nog werd de ernst van de situatie nooit ingezien.
"We hadden te maken met twee landen, Irak en Iran, die afgesloten waren voor de buitenwereld en de toegang voor onafhankelijke waarnemers onmogelijk hadden gemaakt. Zeker in die tijd. Natuurlijk bestaan er enkele merkwaardige uitzonderingen. Zij zijn echter zo beperkt dat zij het grote publiek niet konden

* Joost R. Hiltermann is auteur van "A Poisonous Affair. America, Iraq and the Gassing of Halabja", dat in juni 2007 verscheen

bereiken. Toen de chemische aanvallen begonnen – toen Irak chemische wapens begon in te zetten tegen Iraanse soldaten als onderdeel van de Iraans-Irakese oorlog – gaf niemand hierom aangezien het Iraanse soldaten waren. Iran was immers uit de gratie van het Westen sinds de Islamitische revolutie en na het nemen van Amerikaanse gijzelaars, enz. Het was geen land meer dat als dusdanig nog deel uitmaakte van de internationale gemeenschap. Dus wat er ook gebeurde in Iran was irrelevant.
Toen de chemische aanvallen aanvingen tegen de Irakese Koerden, probeerden de Koerdische partijen van Irak dit bekend te maken. Deze beschuldigingen werden echter als eenzijdig en ongegrond beschouwd. Niemand geloofde dus dat deze beweringen waar waren, behalve dan een klein groepje mensen. En opnieuw was er geen toegang. Niemand kon het dus verifiëren. Toen de grootschalige chemische aanval op Halabja plaatsvond in maart 1988, duurde het bijna een week vooraleer de Iraniërs erin slaagden om buitenlandse journalisten in Halabja, een gebied dat zij controleerden, te krijgen. De beelden van de doden in Halabja waren pas een week later op de televisieschermen verschenen. Maar omdat het door de Iraniërs werd georganiseerd, gaf dit de administratie van Reagan de gelegenheid om Iran ervan te beschuldigen dat zij gedeeltelijk aan de oorzaak lagen van wat er was gebeurd – inclusief voor het uitvoeren van chemische aanvallen in Halabja. Het algehele beeld was wazig en er werd nooit echt klaarheid geschept wat betreft de ware verantwoordelijke voor de chemische aanval in Halabja. De internationale aandacht werd al snel naar andere feiten toegetrokken.

In uw boek schrijft u over de eindverantwoordelijkheid van het Irakese regime voor wat er gebeurde. Maar u zegt tevens dat de Koerdische peshmerga's (vrijheidsstrijders) burgers in Halabja in gevaar hebben gebracht omwille van hun aanwezigheid in de stad en natuurlijk ook omdat zij de Iraanse troepenbewegingen door de stad vergemakkelijkten. Wie was dan volgens u verantwoordelijk?
"Binnen de Koerdische gemeenschap is er een debat over de mate van verantwoordelijkheid van de Irakese Koerdische partijen. Het is duidelijk dat de dader de schuldige partij is: het regime van Saddam Hussein voerde een chemische aanval uit tegen een weerloze bevolking. Het is schuldig aan deze aanval.
Toch is er hier sprake van medeplichtigheid, niet enkel vanwege de Verenigde Staten die het gebruik van chemische wapens door Irak heeft toegelaten en Irak zelfs heeft geholpen met satellietinformatie. Ook de Irakese Koerdische partijen maakten een fout door Iran op Irakees grondgebied te brengen tijdens een oorlog die op vele vlakken voor beide landen existentieel was. Dit was natuurlijk, vanuit Irakees oogpunt, een daad van verraad en dit rechtvaardigde in de ogen van het Irakese regime de vergeldingsactie die zij uitvoerde. Maar nogmaals, een stad met weerloze burgers is niet legaal. Het is duidelijk een oorlogsmisdaad, een misdaad tegen de menselijkheid. En de daders stonden hiervoor terecht of zullen hiervoor berecht worden.
Het andere argument is een moreel argument. De Koerdische partijen: hadden zij dit mogen doen -de Iraniërs in de stad binnenloodsen- in de wetenschap dat het Irakese regime hiervoor wraak zou nemen? Natuurlijk, niemand wist wat het Irakese regime juist zou doen. Maar zij kenden de brutaliteit van het regime en zij wisten wat het regime ook zou doen, dat het brutaal zou zijn en dat het… meestal gericht is tegen de burgers. De peshmerga's hadden immers manieren om zichzelf relatief goed te beschermen, ook tegen chemische aanvallen. Dit is het debat. En ik denk dat het heel belangrijk en heel gezond is dat dit debat plaatsvindt – en dat mensen eerlijk bekennen waarom zij indertijd bepaalde beslissingen hebben genomen."

Waar draaiden de discussies over al-Anfal om tijdens uw reis naar steden als Kirkoek, Erbil en Sulaymania?
"Ik heb eind januari een conferentie over Anfal in Erbil bijgewoond, waar enkele slachtoffers van de Anfal-campagne aanwezig waren. Verder waren er een aantal onderzoekers die presentaties gaven. Er waren ook veel Koerdische intellectuelen die werkelijk belang hadden bij deze kwesties en die daar waren om te debatteren over de verschillende besluiten die

"De slachtoffers van Halabja bleven verstoken van noemenswaardige hulp." (Foto: Nick Hannes)

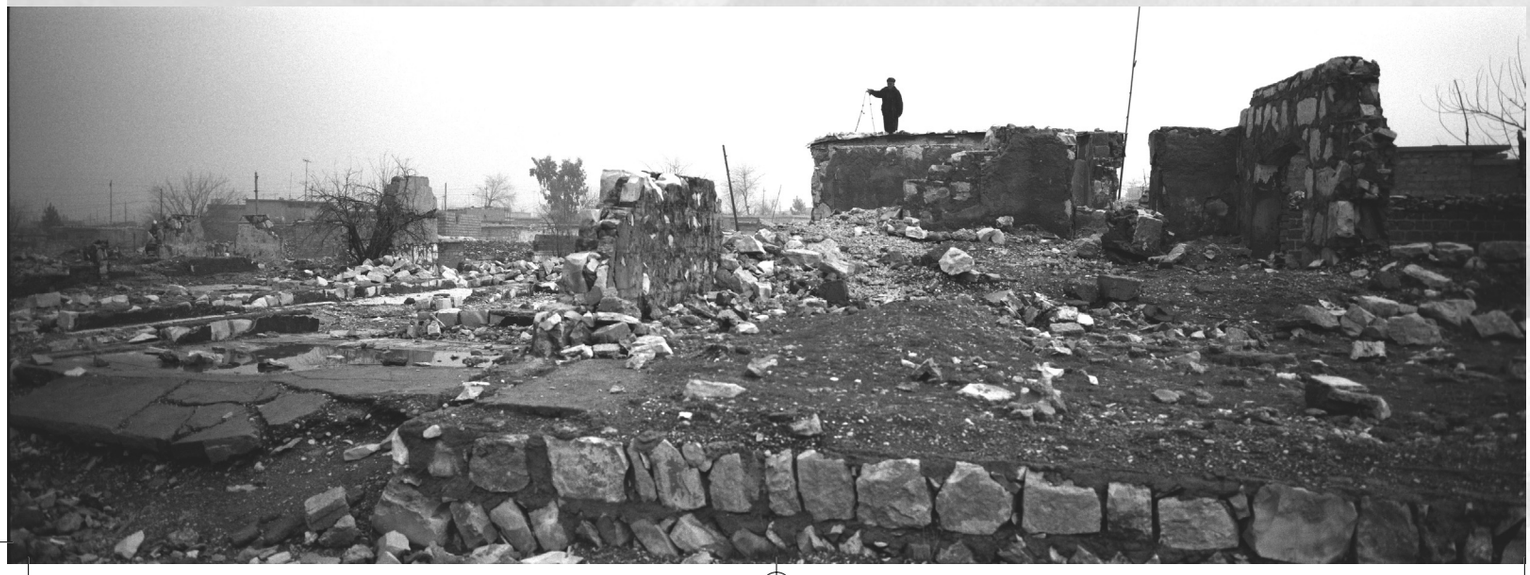

uit de presentaties voortkwamen. Er was een levendig debat over Anfal en Halabja. En mijn boek kwam op de slotdag van de conferentie uit in het Koerdisch. Hopelijk zal ook dit tot debat aanzetten, niet enkel over de daders van de aanval maar ook over de omstandigheden die dit indertijd mogelijk hebben kunnen maken."

Wat wordt er gedaan om de slachtoffers van Anfal te helpen? Hebben de chemische aanvallen langdurige gevolgen voor de volgende generatie? De media hebben de laatste twee, drie jaar aangegeven dat mensen in Halabja erg ongelukkig zijn met de regionale regering en met de gebrekkige diensten aan de bevolking.

"Eerst en vooral moet ik zeggen dat er absoluut geen bewijs bestaat dat het gebruik van chemische wapens in 1988 in Halabja negatieve effecten heeft gehad op de geboortes. Niemand is in staat geweest om het verband tussen de chemische aanval en de latere problemen te bewijzen. Het kunnen evengoed milieufactoren zijn die aan de basis liggen van bepaalde problemen.

Dat betekent nog niet dat er voor de slachtoffers geen ernstig probleem is. Vooreerst hebben slachtoffers van mosterdgas die overleven, vaak langetermijneffecten. Wanneer je vandaag naar Iran gaat, zie je dat mensen twee decennia na de blootstelling aan mosterdgas nog steeds doodgaan aan de gevolgen hiervan. Zij bevinden zich in pijnlijke omstandigheden. Dat zien we ook bij alle slachtoffers in Iraaks Koerdistan.

Het is ook belangrijk dat de Koerden niet enkel met chemische wapens werden aangevallen maar dat zij ook op een andere manier systematisch werden vermoord. Degenen die overleefden, hebben in vele gevallen hun gehele familie verloren – en in de meeste gevallen waren de broodwinners omgekomen. De overlevenden waren dus vaak weduwen met vele kinderen die in gebrekkige omstandigheden met zeer weinig middelen, zonder een echt inkomen, totaal afhankelijk van liefdadigheid en de goedwil van de Koerdisch regionale regering.

Men heeft aangeklaagd dat de regionale regering niets heeft gedaan om de hopeloze toestand van deze mensen te verbeteren en over het algemeen hun echte sociale en economische problemen niet heeft aangepakt. In het geval van Halabja beschuldigen de mensen de regionale regering ervan om buitenlanders naar de massagraven te brengen, naar het monument (dat werd gemaakt ter nagedachtenis van de slachtoffers van Halabja), enz.- maar dat zij niet kunnen genieten van de hulp die zij denken dat deze buitenlanders geven. Zij denken dat het geld verdwijnt in de koffers van de regionale regering. Wat er ook van zij, de perceptie is zo. Dit heeft bewoners van Halabja er twee jaar geleden zelfs toe gebracht om tijdens de

Halabja monument: 'Monument ter herdenking van de gebeurtenissen in Halabja' (Foto: Nick Hannes)

jaarlijkse herdenking op 16 maart, het herdenkingsmonument dat voor hen werd opgericht plat te branden. Zij hebben hun eigen herdenkingsmonument platgebrand uit woede over de verwaarlozing door de regionale regering van deze belangrijke kwestie, de kwestie die hun levens bepaalt."

Wat is de les van Anfal?

"Er zijn verschillende lessen te trekken uit Anfal. Eén ding is dat wanneer je een dictator groot maakt, die dictator dingen zal doen die je niet had gewild. Je wilde een dictator die Iran in toom kon houden door de Iraniërs aan de grenzen te doen stoppen, inclusief met chemische wapens. Maar die dictator draait zich dan en gebruikt diezelfde chemische wapens tegen een weerloze burgerbevolking. Dit was natuurlijk, vermoed ik, de bedoeling. Maar het was erg gênant voor de Reagan administratie die de huichelarij die volgde verklaart.

Ten tweede zou ik zeggen dat indien er geen gerechtigheid geschiedt om te verzekeren dat mensen die dergelijke daden hebben begaan gestraft worden, dan is er geen effectief afschrikmiddel. En andere leiders, elders, zouden hieruit misschien de les kunnen trekken dat ze ongestraft te werk kunnen gaan. Dat is een erg gevaarlijk precedent, zeker in het geval van een chemische aanval op een grote stad. Ten derde, raad ik politieke actoren en niet-gouvernementele actoren als de Koerdische partijen indertijd, af om zichzelf te liëren met een buurstaat met wie hun eigen regering – die zij natuurlijk niet erkennen als een legitieme regering- in oorlog is en zichzelf temidden van de burgerbevolking te plaatsen. Het is dan immers voorspelbaar dat dit regime wraak zal nemen tegen de bevolking om alzo de zee waarin de 'peshmergavissen' zwemmen droog te leggen. Dit kan enkel op een brutale manier gebeuren. Dat betekent dat deze partijen ook een bepaalde verantwoordelijkheid dragen daar zij niets hebben gedaan om te voorkomen dat de burgers kwaad zou worden aangedaan. In feit gebruikten zij de burgers als schild. En hiermee gingen ze duidelijk hun boekje te buiten."

Vertaling: Lieve Driesen

Diversiteit, geen polarisatie

- Khaled Diab -

In februari bracht de Turkse premier Erdogan een vierdaags bezoek aan Duitsland. Premier Erdogan haalde de woede van de Duitse kanselier Angela Merkel en de Duitse rechterzijde op de hals toen hij in een toespraak stelde dat "assimilatie een misdaad tegen de menselijkheid is".

In een stadium in de Duitse stad Keulen sprak de Turkse premier Erdogan een menigte van zo'n 20 000 Turken toe. Zijn speech vormde de aanleiding voor een rel over de integratie van Turken in Duitsland tussen de Duitse kanselier Angela Merkel en de Turkse premier Recep Tayyip Erdogan.
Alhoewel hij hen zei dat ze zich in de Duitse samenleving moeten integreren en zichzelf moeten beschouwen als een deel van Duitsland, stelde hij dat de Turken hun Turkse culturele identiteit niet mogen verliezen. De Turkse leider ging verder en omschreef gedwongen assimilatie als 'een misdaad tegen de menselijkheid'.
Bepaalde Duitse commentatoren speculeerden dat Erdogan's uitlatingen gemotiveerd waren door zijn gevoel dat hij door Merkel en de Franse president Nicolas Sarkozy werd afgewezen. Beide staatshoofden hebben immers hun reserves ten aanzien van een toekomstig EU-lidmaatschap van Turkije.
Erdogan's uitspraken over de Duitse Turken zou een analogie blijken te zijn met zijn eigen gevoelens over de positie van zijn land binnen de EU-gemeente: Turkije moet een volwaardig lid van de Europese Unie kunnen worden zonder zich te moeten ontdoen van zijn culturele identiteit en geschiedenis en zonder dat Turkije tevreden zou moeten zijn met een 'geprivilegieerd partnerschap' dat door Merkel op tafel wordt gelegd. Persoonlijk ben ik voor het lidmaatschap van Turkije, dat reeds eeuwenlang een grote speler is op het Europese toneel, van de EU, zeker wanneer het zijn ritme van hervormingen aanhoudt (het hervormingsproces is sinds 2007 wel vertraagd).
Merkel, misschien geïrriteerd door Erdogan's vermogen om een dergelijke enorme menigte van Duitse Turken op de been te krijgen, schimpte: "Wanneer je opgroeit in Duitsland in de derde of vierde generatie, wanneer je de Duitse nationaliteit hebt, dan ben ik uw kanselier."
Het is wel vervelend voor Merkel dat niet veel Turken in Duitsland, door de strenge Duitse nationaliteitswetgeving (die door Gerhard Schröder enigszins werd versoepeld), voldoen aan haar omschrijving. Naar schatting heeft slechts een half miljoen van de 2.7 miljoen Turken in Duitsland de Duitse nationaliteit. Wanneer Merkel wenst dat de Turkse bevolking zich meer een 'Duitser' voelt, moet ze hen misschien een grotere rol in de samenleving laten spelen door het gemakkelijker te maken om de Duitse nationaliteit te verkrijgen.
Turkije is echter niet gemachtigd om Duitsland te bekritiseren gezien de manier waarop zijzelf haar eigen minderheden behandelt en gezien de nationalistische druk die zij uitoefent op haar eigen burgers om zich te conformeren aan een bepaalde notie van 'Turksheid' die de Kemalistische republiek sinds haar oprichting door Mustafa Kemal 'Atatürk' ('de Vader van de Turken') kenmerkt.

"Ik heb niets tegen het merendeel van wat Erdogan heeft gezegd," zei een Duitse vriend me. "Maar wat had de reactie geweest indien Merkel naar Turkije was gegaan en Koerdische taalscholen had gevraagd en aan Koerden had gezegd in welke mate zij zich in de Turkse samenleving moeten integreren? Turkse conservatieven en nationalisten zouden veel feller hebben gereageerd op een dergelijke speech dan hun Duitse collega's hebben gedaan."
Na de ontbinding van het Ottomaanse Rijk na de Eerste Wereldoorlog, verloren de Koerden de autonomie die zij eeuwenlang hadden genoten en werd hun geboorteland verdeeld tussen vier landen. In Turkije, alhoewel Koerden in theorie dezelfde rechten hebben, werden hun burgerlijke en culturele rechten decennialang gekortwiekt. Turkse wetten beperken nog steeds in grote mate het gebruik van de Koerdische taal, ze verbieden Koerdische namen en traditionele kledij.
Gelukkig lijden de Turken in Duitsland niet onder dezelfde onderdrukking als de Koerden in Turkije. Erdogan zou er goed aan doen om zijn eigen advies mee naar huis te nemen en de Koerden de culturele en politieke ruimte te geven die ze verdienen opdat er

eindelijk een einde zou komen aan een honderdjarig conflict tussen hen en de Turkse staat.
Ondanks de verhitte retoriek van de Erdogan-Merkel rel, lijken de twee conservatieven het eigenlijk eens te zijn over twee basiselementen: "Ik ben blij dat hij [Erdogan] zichzelf een voorstander toont van integratie en van het leren van de Duitse taal," bekende Merkel. Zij voegde er echter een 'maar' aan toe: "Een langdurig leven in een land betekent ook een grotere aanvaarding van diens gewoonten."
Hiermee komen we bij de netelige kwestie: hoe ver moet integratie gaan vooraleer het schadelijk wordt? Is assimilatie gunstiger dan diversiteit of vice versa? En hoe veel culturele verschillen moet een samenleving tolereren?
Volgens mij is het belang dat liberale democratieën in Europa toekennen aan individualisme en dit type van conformistische druk fundamenteel contradictorisch. Zo vraag ik mij af welke 'gewoonten', die door de Turken meer aanvaard moeten worden, de Duitse kanselier bedoelt. Betekent 'aanvaarding' begrip en rekening houden met deze gewoontes of betekent het die gewoontes overnemen? Indien zij overnemen bedoelt, wat moeten we dan doen met deze autochtone Duitsers die diezelfde tradities verwerpen? Moeten autochtone Duitse culturele minderheden, zoals milieuactivisten, communisten en bekeerlingen verbannen of gestraft worden omdat zij bepaalde 'gewoontes' niet aannemen?
Dat zou een enorm probleem zijn voor Duitsland die een lange traditie van excentriek individualisme kent. Zo was tijdens het interbellum een 'oriëntaalse' levensstijl in de mode bij de onconventionele menigte, zoals Baron en Barones 'Omar' Rolf en Elfriede von Ehrenfels, en Lev Nussimbaum, ook bekend als Essad Bey en Kurban Said.
Bovendien zouden deze gesprekken over integratie veel overtuigender klinken indien de Europeanen die in het buitenland wonen zelf wat meer moeite zouden doen om in de praktijk te brengen wat ze verkondigen. Naar algemene westerse gewoonte richten zij kleine thuiseilanden op waar zij zich vestigen, of dat nu in Dubai, Cairo, Peking of Singapore is.
Buiten enkele opmerkelijke uitzonderingen, omschrijft de meerderheid zichzelf als 'expats' (uitgewekenen) zelfs wanneer zij het merendeel van hun leven in een andere land hebben doorgebracht – sommige wonen zelfs generaties lang in het buitenland. In Cairo heb ik ouder wordende Britten, Italianen en andere Europeanen ontmoet die amper een zin in het Arabisch kunnen zeggen en in een cocon van 'expat instellingen' leven.
Een voorbeeld dat Merkel misschien zou kunnen interesseren is Helenendorf, een Zwarte Woud dorp, niet gelegen in het Schwarzwald, maar op een eerder bizarre manier is gelegen tussen de Azerische woestijn en de voet van de Kaukasus. In het hart van deze moslimregio, bouwden Duitse immigranten een typisch Duits gehucht waar zij mee waren met de laatste trends in Duitsland, Duitse onderwijzers binnenhaalden en de enige cognac- en wijnindustrie van Azerbeidzjan begonnen. Zij werden door de lokale stammen echter niet onthaald op animositeit omwille van hun gebrekkige assimilatie maar werden met fascinatie en bewondering aanschouwd. De Duitsers werden aanvaard als een bizarre toevoeging aan de culturele mix van deze regio.
Wanneer we nu één van de zwartste bladzijden uit de Europese geschiedenis onder de loep nemen, welke gunstige gevolgen heeft de assimilatie dan gehad voor de Duitse joden? Hun geloof in Bildung, Goethe, Kant noch hun bekering tot het christendom heeft hen gered van de toorn van de Nazi's. Ik vergelijk deze verschrikkelijke periode niet met de huidige situatie maar we moeten op onze hoede zijn voor de gevaren van kwaadsprekerij en het demoniseren, wat al te populair aan het worden is onder bepaalde groepen wanneer het gaat over moslims.
Alhoewel de samenzweringstheorieën van een 'vijfde colonne' moslims nog niet zover gaan als het paranoïde antisemitisme, die zowel het kapitalisme als het communisme afschilderden als slechte joodse samenzweringen om de wereld te overheersen, moeten we omzichtig te werk gaan. We moeten verhinderen dat het huidige discours over een zogenaamde globale 'jihadistische' samenzwering en de opmars van het 'islamofascisme' niet tot een tragedie zal leiden.
Mensen met een liberale of progressieve instelling zouden het politieke discours moeten wegleiden van de opkomende strijd langs religieuze of etnische lijnen en focussen op de politieke kwesties. We moeten erkennen dat de politieke meningen van moslims zo divers zijn als die van de rest van de samenleving. We moeten ook de minderheidsrechten van moslimconservatieven beschermen maar mogen niet toelaten dat hierdoor een inbreuk wordt gepleegd op de rechten van andere potentieel kwetsbare groepen, zoals vrouwen en homoseksuelen.
Wat Duitsland, Turkije en de rest van een groeiend multicultureel maar gepolariseerd Europa zich moeten realiseren is dat het onderdrukken van diversiteit niet de manier is. De beste weg voorwaarts is diversiteit hanteren op een manier dat het voor iedereen goed is. Eens we dat kunnen organiseren, zal het EU-lidmaatschap van een liberaal, multicultureel maar overwegend islamitisch Turkije niet zo'n radicaal idee lijken.

Deze column verscheen in 'Comment is Free' van The Guardian Unlimited op 18 februari 2008.

©2006 Khaled Diab. www.diabolicdigest.net

Vertaling: Lieve Driesen

BOEKRECENSIE

Eer en eerwraak

- Lieve Driesen -

In het boek 'Eer en eerwraak. Definitie en analyse' geeft de auteur dr. Rob Ermers antwoord op vragen die leven over eer, eerwraak, bloedwraak en eergerelateerd geweld. In de westerse media wordt er vaak sensationeel bericht over eer en eerwraak terwijl het een taboe is in de gemeenschappen waarin het voorkomt. Er bestaan veel misverstanden over, zelfs over de vraag wat eer, eergerelateerd geweld en eerwraak inhouden. Het boek is een nuttige en praktische inleiding in deze complexe materie.

Er zijn vele manieren om culturen te analyseren en te categoriseren. Centrale begrippen in verband met eerwraak zijn volgens de auteur Rob Ermers eer, groep en sociale omgeving. Hij verdeelt culturen in twee groepen: groepsculturen en individualistische culturen. Voor de analyse van eer en eerwraak behandelt de auteur de verschillende groepsculturen in het gebied van Marokko tot en met Pakistan en van Turkije tot en met Jemen. Dit uitgestrekte gebied deelt hij voor zijn analyse van eerwraak en eer op in het gebied Noord-Afrika (Gebied I) en in het gebied van Egypte tot Pakistan en Turkije (Gebied II). In gebied II lijken de familiebanden hechter dan in Noord-Afrika en komt in tegenstelling tot in Noord-Afrika ook de meest extreme vorm van eergerelateerd geweld voor, nl. eerwraak. Om de 'culturele fenomenen' van eergerelateerd geweld en eerwraak te begrijpen, worden de begrippen van groepsculturen, persoonlijke en maatschappelijke eer, bloedwraak, eerwraak en schaking omstandig toegelicht.

De groepscultuur van het Midden-Oosten definieert Ermers als een patriarchale hiërarchie: "De oudst levende mannelijke voorouder van vaderskant is verantwoordelijk – en wordt ook verantwoordelijk gehouden – voor de gedragingen van de nakomelingen. De mannen zijn het aanspreekpunt van de familie voor de buitenwereld en dragen tevens de verantwoordelijkheid voor de verdediging van de familie-eer. In dergelijke culturen worden kwaliteiten als leiderschap en verantwoordelijkheid voor mannen belangrijk geacht. Een vrouw is mobiel: een bruid stapt ongeacht haar religie over naar de familie van de echtgenoot". Vanaf ongeveer 12 à 13 jaar, wanneer kinderen geslachtsrijp zijn, worden ze geacht mee te delen in de verantwoordelijkheid voor de maatschappelijke eer. Vanaf die leeftijd mag een jongen zijn zusje, moeder en andere familieleden waarschuwen als hun collectieve – en dus ook zijn eigen – zedelijke eer gevaar loopt. Ook vrouwen en meisjes waarschuwen elkaar als de zedelijke familie-eer gevaar loopt. Ze hebben er belang bij dat de familie-eer herwonnen of gezuiverd wordt, en niet zelden staan ze de intellectuele of de feitelijke dader met raad en daad bij.

In het boek gaat Ermers dieper in op wat eer betekent en behandelt hij begrippen als respect, eercultuur, persoonlijke eer, maatschappelijke eer en eergemeenschap. Sterk gemediatiseerde voorvallen, zoals de reactie van de islamitische wereld op de Deense spotprenten van de profeet Mohammed en de kopstoot van Zidane, werden in de westerse media op veel onbegrip onthaald. Doordat Ermers deze reacties plaatst in de context van de betekenis van eerverlies bij eergemeenschappen, worden deze acties duidelijk. In een eercultuur, in combinatie met een groepscultuur, moet degene die wordt 'beledigd' namelijk verplicht reageren. Wanneer men niet reageert, gaat men er immers van uit dat de belediging waar is. Dat veroorzaakt gezichtsverlies en soms ook eerverlies voor degene die men beledigt. Om verlies van eer te voorkomen of om te bewijzen dat men wel degelijk eer bezit, is reactie dus noodzakelijk. Zo moest de voetballer Zidane reageren toen de Italiaanse speler Materazzi hem in 2006 beledigde door iets te zeggen over zijn moeder en zus. Zidane onderstreepte achteraf dat hij geen spijt had van zijn kopstoot omdat er een 'ernstige provocatie' aan voorafging. 'Spijt hebben' betekent hem gelijk geven in wat hij zei, en dat had Zidane niet.

Ermers maakt een duidelijk onderscheid in types van eer: er is de persoonlijke en de maatschappelijke eer. De persoonlijke eer is het besef van individuele gelijkwaardigheid. De maatschappelijke eer bevat daarentegen het complex van voorwaarden om een volwaardig lid te kunnen zijn van de sociale omgeving.

In Nederland wordt de volgende definitie van Ferwerda en Van Leiden van eergerelateerd geweld vrij algemeen gebruikt:

Eergerelateerd geweld is elke vorm van geestelijk of lichamelijk geweld, gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in een reactie op een (dreiging van) schending van de eer van een man of vrouw en daarmee van zijn of haar familie waarvan de buitenwereld op de hoogte is of dreigt te raken.

Volgens Ermers is deze definitie vrij eng aangezien in zijn visie eergerelateerd geweld niet alleen ontstaat bij mensen uit eerculturen van het Midden-Oosten omwille van problemen met de zedelijke familie-eer maar ook omwille van inbreuken op de persoonlijke eer van de betrokkenen. Binnen een eercultuur is eergerelateerd geweld op grond van de persoonlijke eer immers geen particuliere en irrationele reactie op een belediging, maar tamelijk voorspelbaar gedrag. Ermers stelt dat men altijd moet kijken naar de aanleiding of motivatie van het eergerelateerd geweld. Hij ziet drie achterliggende gronden voor eergerelateerd geweld:

- Een escalatie van een persoonlijk conflict (persoonlijke eer)
- Escalatie van een conflict dat gerelateerd is aan de maatschappelijke eer (seksuele of niet-seksuele eer)
- 'proportioneel' geweld als bloed- of eerwraak

Het eergerelateerd geweld, aldus Ermers, dat in relatie staat met de zedelijke familie-eer begint meestal wanneer meisjes in hun puberteit komen. Wanneer de familie geen vertrouwen meer heeft in de seksuele omgang van het meisje met andere mannen, is dat dikwijls de aanleiding voor vele conflicten. Geweld omwille van de zedelijke familie-eer is dan ook ingegeven door de reële angst van de familie dat er seksueel contact zal plaatsvinden en men de maatschappelijke familie-eer zou kunnen verliezen. Ermers bekritiseert de simplistische stelling dat meisjes of vrouwen mishandeld of gedood zouden worden enkel omwille van hun 'westerse levensstijl'.

In navolging van Ane H. Nauta, die de term 'eerwraak' in 1978 heeft bedacht, beschouwt ook Ermers eerwraak als een gewoonterechtelijk verschijnsel dat inhoudt dat families hun zedelijke eer alleen kunnen terugwinnen of herstellen door de schuldige aan het eerverlies te doden. De dood van de schuldige is een gewoonterechtelijke eis en is maatschappelijk voorgeschreven, moord is dan de enige actie die op dat moment nog kan leiden tot herstel van de zedelijke familie-eer. Een belangrijke maatstaf om te beoordelen of de verantwoordelijke mannen in een familie maatschappelijke eer bezitten, is de seksuele eerbaarheid van vrouwen. Het gewoonterecht stelt wel voorwaarden. Het doden van de eerschender is alleen toegestaan als de volgende voorwaarden van toepassing zijn:

1. er is buitenhuwelijks seksueel contact geweest.
2. Dit is in de buitenwereld bekend geraakt
3. Er is geen vreedzame oplossing (een huwelijk bv.) mogelijk

De eerschender is ofwel de schuldige man uit een andere stam/familie ofwel de schuldige uit de eigen familie. De moord op een (mede)schuldige uit een andere familie kan bloedwraak oproepen, als er bij diens familie twijfel is aan de schuld. Vaak probeert de familie in geval van buitenhuwelijks seksueel contact hun eigen dochter te sparen en schuiven ze de schuld af op de man door bijvoorbeeld te beweren dat hun dochter door hem werd verkracht.

In zijn besluit betreurt de auteur dat men in het westen eergerelateerd geweld al te vaak koppelt aan 'de' patriarchale cultuur. Hij voegt er vervolgens aan toe dat "de fenomenen eer en collectivisme maatschappelijke kenmerken zijn die in de loop der eeuwen hun waarde hebben bewezen." Daarom is het volgens hem niet terecht om deze fenomenen zonder meer te veroordelen als de overbodige resten van een patriarchale samenleving. "De principes van eer en groepscultuur zorgen nog steeds voor samenhang en ordening tussen mensen en groepen mensen."

Ermers geeft zelf aan dat algemene problemen waar migrantenfamilies mee kunnen kampen, aanleiding kunnen geven tot spanningen en tot geweld. Hij vergeet hierin de genderdimensie van migratie weer te geven. Migratie is immers een 'gendered' proces waardoor de man-vrouw verhoudingen veranderen. In een migratiecontext kunnen de verschillen in normen en waarden – inclusief de gendernormen – tevens oorzaak zijn van vele conflicten. Antropologen hebben gesuggereerd dat minderheidsgroeperingen soms neigen naar het behoud van gegenderde tradities. Vrouwen worden dan dikwijls beschouwd en gedwongen om de symbolische dragers te zijn van collectieve waarden, normen en van de groepsidentiteit, die door de mannen moet beschermd worden. Door de particuliere sociale en culturele context van migrantenvrouwen en –meisjes, worden zij vervolgens meer kwetsbaar voor allerhande vormen van misbruik: voor seksuele uitbuiting, voor intrafamiliaal geweld en sommige culturele gemeenschappen ook voor geestelijk en lichamelijk eergerelateerd geweld.

In dossiers van eergerelateerd geweld zullen vrouwenrechten en multiculturele rechten vanuit westers

---

1 Brems, Eva, *Mensenrechten in conflict: gaat de bevordering van vrouwenrechten ten koste van multiculturele rechten en vice versa?* in Eigen Emancipatie eerst? in redactie van Gily Coene & Chia Longman, Gent, p 151-159.

standpunt vaak botsen. Toch is het belangrijk om in te zien dat die conflicten geen onoverkomelijke problemen zijn. Eva Brems[1] stelt voor dat men voor wetgevers en rechters in de Westerse context die geconfronteerd worden met conflicten tussen vrouwenrechten en mensenrechten richtlijnen formuleert. Zo kan men nooit stellen dat een bepaald recht altijd voorrang moet krijgen op een ander recht. Bovendien kan men een confrontatie tussen beide rechten voorkomen door de herinterpretatie van bepaalde culturele of religieuze normen, die vaak intern, in de gemeenschap zelf, ook gecontesteerd zijn. Daarnaast kan men een confrontatie uit de weg gaan door de nationale en internationale normen inzake vrouwenrechten zodanig te interpreteren dat die openstaan voor culturele diversiteit. Tot slot kan men ook zoeken naar een compromisoplossing waarbij beide rechten enigszins ingeperkt worden om tot een zo groot mogelijke bescherming van allebei te komen. Zo is bijvoorbeeld een maagdenvliesherstelling bij meisjes uit een eergemeenschap een compromisoplossing: de eercultuur zwakt haar maagdelijkheidsnorm af door genoegen te nemen met een symbolische maagdelijkheid en de meerderheidscultuur aanvaardt dat de discriminerende maagdelijkheidsnorm die enkel voor vrouwen geldt in deze uitgeholde versie overeind blijft.

Communicatie

De auteur geeft in een apart hoofdstuk ook nog enkele tips over de communicatie met de betrokkenen van eergerelateerd geweld. Bij de behandeling van een zaak van eergerelateerd geweld is het belangrijk om tijd te winnen en escalatie te voorkomen. Wanneer een zaak bekend is geraakt bij de instanties, is het belangrijk dat een specialist begint met de risico-analyse. Hiervoor heeft hij een hele reeks betrouwbare gegevens nodig over eer, omgangsregels, religie, familie. Essentieel is het werken met een familieschema. Voor hulpverleners, politie-agenten, juristen en andere mensen die met eergerelateerd geweld in aanraking komen, is de vragenlijst achteraan in het boek handig om concrete situaties te analyseren.

Toekomst

In Nederland wordt er de laatste jaren veel geld vrijgemaakt voor de 'strijd' tegen eergerelateerd geweld. Zo zegde de Nederlandse minister Vogelaar eind december 2007 extra geld toe voor meer opvangplaatsen voor slachtoffers van eergerelateerd geweld. Volgens de Nederlandse minister van integratie zal het aantal gevallen van eerwraak de komende jaren toenemen omdat de allochtone vrouwen zich emanciperen. De antropoloog Ibrahim Yerden (Universiteit Amsterdam) spreekt dit tegen. Hij doet al ruim vijftien jaar onderzoek naar eerwraak en zei in Trouw[2] onlangs dat eergerelateerd geweld een hype is. "Er wordt van een mug een olifant gemaakt". Volgens Yerden is de rolverdeling in Turkse huishoudens – in Nederland komen vooral uit de Turkse gemeenschap meldingen van incidenten of dreiging van eergerelateerd geweld – aan het veranderen: "De vrouwen van de eerste generatie dachten: mijn lichaam is van mijn man. De tweede generatie zegt: mijn lichaam is van mij". Als de kuisheid in het geding is, zou men eergerelateerd geweld kunnen verwachten. Yerden stelt echter dat alhoewel erover wordt geroddeld, er steeds minder wordt gecorrigeerd omdat de druk binnen de gemeenschap afneemt.

Ook Ermers verwacht dat de fenomenen eerwraak en bloedwraak op termijn zullen uitsterven. De migranten en vluchtelingen in Europa leven wel in contact met, maar geïsoleerd van de familie en de sociale omgeving waarmee ze zich hecht verbonden voelen. Voor de kinderen van migranten is het dan ook al normaal dat beslissingen op familie- of gezinsniveau worden genomen. Dit heeft als neveneffect dat de toekomstige generaties migranten de oeroude principes van groepscultuur en familie-eer niet meer of onvoldoende kennen. Hierdoor kunnen de oude regels ook verkeerd of willekeuriger worden toegepast. Door deze ontwikkelingen wordt met name onder migranten het verband tussen het bezit van maatschappelijke eer en de gewoonterechtelijke norm van de sociale omgeving geleidelijk aan losser. Ermers voorspelt dat het eergevoel bij de migrantengemeenschappen in een of andere vorm als persoonlijke eer zal overleven en dat de gewoonterechtelijke sancties op 'wangedrag' geleidelijk zullen verdwijnen. Er zal hierdoor wel geen einde komen aan eergerelateerd geweld maar eer- en bloedwraak zal wel verdwijnen. Voor het uitbannen van eergerelateerd geweld moeten volgens hem nieuwe strategieën ontwikkeld worden.

Dr. Rob Ermers (1965) is arabist en turkoloog. Sinds 2001 geeft hij, ook op maat, aan diverse instanties en organisaties, waaronder de politie, hulpverleningsinstanties en onderwijs, workshops en adviezen over culturen van het Midden-Oosten, en meer in het bijzonder over eer en eerwraak.

'Eer en eerwraak. Definitie en analyse', R. Ermers, Uitgeverij Bulaaq, 2007. ISBN 9789054601449, 272 pagina's, € 29.50

[2] 14/03/2008, Trouw, 'Eerwraak is al bijna weer achterhaald'

koerd kaft - nr. 42 14-05-2008 16:06 Pagina 2

COLOFON

DE KOERDEN

Het tweemaandelijks tijdschrift van het Koerdisch Instituut vzw te Brussel - door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap erkend als beweging in het kader van het decreet op het sociaal-cultureel volwassenenwerk - biedt een politiek onafhankelijke blik op de huidige situatie van de mensen- en volkerenrechten in het Midden-Oosten, Eurazië en de Kaukasus en tevens op hun geschiedenis en cultuur.

Bijdragen van derden vertegenwoordigen niet per definitie de visie van de redactie.

Koerdisch Instituut vzw
Bonneelsstraat 16, 1210 Brussel - België
Tel.: 0032/(0)2.230.89.30
Fax.: 0032/(0)2.231.00.97
E-mail: kib@skynet.be
Website: http://www.kurdishinstitute.be

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Derwich M. Ferho

EINDREDACTIE
Lieve Driesen

COVERFOTO
Nick Hannes

INHOUDELIJKE REDACTIE
Derwich M. Ferho

REDACTIECOMITE
Ludo De Brabander, Isabelle De Keyser, Chris Den Hond, Lieve Driesen, Derwich M. Ferho, Nick Hannes, Paul Vanden Bavière, Carla Van Os

WERKTEN VERDER MEE AAN DIT NUMMER
M.C., Khaled Diab, Mohamed El Khalfiou, Piet Janssens, Kathleen Ridolfo, Xanthippe.

OPMAAK
Nevelland

DRUKKERIJ
Nevelland

OPLAGE
1000

JAARABONNEMENT
Maak 25 euro (België) over op rekeningnummer: 001-2068530-81 (België) of 30 euro op gironummer 9030392 (Nederland) met vermelding 'jaarabonnement De Koerden'

LOS NUMMER
5 €

Dit blad wordt uitgegeven met de steun van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling sociaal-cultureel werk.

INHOUDSOPGAVE

4-5 Biji Newroz piroz be!

6-7 Brief aan Koerdistan

8-9 Maliki: Hoog gegrepen, laag gevallen

10-15 Ook Oekraïne kan verleden niet van zich afschudden

16-18 Generaal Mustafa Barzani. De 105de verjaardag van de legendarische leider

19-21 Interview Joost Hiltermann. Halabja herbezocht: de lessen van een tragedie

22-23 Diversiteit, geen polarisatie

24-26 Boekrecensie. Eer en eerwraak

27 De legende van Newroz

28 Agenda

De legende van Newroz

- Xanthippe -

Newroz, dat op 21 maart door verschillende volkeren wordt gevierd en het symbool is van het begin van de lente, is voor de Koerden verbonden met een specifieke legende. Voor hen is Newroz de verjaardag van de dood van Dehak, de wreedaardige despoot die door Kawa, de smid, werd gedood en die de Koerden heeft geleerd te vechten tegen de onderdrukking.

Lang geleden lag tussen de twee grote rivieren Tigris en Eufraat een land dat 'Mesopotamië' heette[1].
In het Zagros-gebergte verhief zich een immense citadel waar de wreedaardige koning Dehak woonde. Zijn leger struikrovers terroriseerden de bevolking die op zijn grondgebied leefden.
Al zijn voorgangers waren goede koningen geweest en hadden het volk aangemoedigd om het land te irrigeren zodat de vruchtbaarheid van hun velden bewaard zou blijven. De geest van het Kwade, Ahriman[2], greep zijn kans en doodde Djamshid. Hij koos Dehak als zijn opvolger, een zwak en wreedaardig man die hij in zijn greep had. Ahriman, vermomd als kok, voedde Dehak met het bloedrode vlees van dieren. Dehak gaf zijn kok altijd complimenten voor zijn uitstekende maaltijden. De kok bedankte hem en vroeg hem te mogen kussen op zijn schouders. Dehak aanvaardde dit voorstel.
Vanaf het moment dat Ahriman de koning had aangeraakt, verschenen plots twee reusachtige zwarte slangen. Dehak was doodsbang en probeerde zich op alle mogelijke manieren te ontdoen van de slangen. Maar telkens wanneer hij sneed, groeiden de slangen opnieuw. Ahriman, verkleed als arts, zei aan Dehak dat het onmogelijk was om de slangen te elimineren. In tegendeel, hij moest de slangen voeden met de hersens van jonge kinderen om ze te kalmeren.
Vanaf die dag werden iedere morgen de hersentjes van de kinderen uit de omgeving van het kasteel in een grote houten emmer, waar de slangen in zaten, gegooid. De zon weigerde nog op te komen in het rijk. De oogst mislukte en bomen en bloemen verwelkten. De gigantische watermeloenen, de trots van de bewoners, verdwenen. De pauwen en de patrijzen paradeerden niet meer in het land en de arenden waren niet meer te zien.
Dichtbij het kasteel woonde een smid die Kawa heette. Dehak had reeds zestien van zijn zeventien kinderen afgenomen. Op een dag kwam vanuit het kasteel het bevel dat Kawa ook zijn laatste dochter moest opofferen. Uiteindelijk had Kawa een idee gekregen. De volgende morgen reed hij op zijn paard dat langzaam een kar met twee emmers voorttrok waarin zich de hersens van zijn dochter en van andere kinderen van het dorp bevonden. Aan de poort van het kasteel werd de inhoud van de emmers aan de twee uitgehongerde slangen gegeven. Toen Kawa thuis kwam, zat zijn vrouw op haar knieën bij het haardvuur tranen met tuiten te wenen. Hij knielde bij haar neer en tilde zijn fluwelen mantel op waaronder hij zijn dochter had verborgen. Kawa had in plaats van zijn kind een schaap geofferd en diens hersens in de emmer gelegd. Niemand had het opgemerkt. Weldra had iedereen gehoord over deze list en begon men de hersens van hun kinderen te vervangen door die van de dieren. Honderden kinderen werden zo gered maar Dehak was nog altijd koning.
De bewoners besloten daarop te vluchtten naar de hoogste toppen van de Zagros waar niemand hen zou kunnen vinden. Daar leerden Kawa hen hoe ze moesten overleven en hoe zij moesten vechten om op een dag een einde te kunnen maken aan de heerschappij van de wrede koning. Een lange tijd ging voorbij. Op een dag was het leger van Kawa klaar om op te trekken naar het kasteel van de tiran. Het leger van Kawa slaagde erin de verdedigers van het kasteel te overmeesteren en Dehak gevangen te nemen waarna Kawa hem onthoofde.
Daarop beklom Kawa de hoogste berg waar hij een groot vuur aanstak om de inwoners te laten weten dat ze vrij waren. Op elke bergtop heeft men vervolgens een vuur aangestoken om het nieuws te laten rondgaan. Men had een einde gemaakte aan de duistere dagen! De bloemen begonnen langzaamaan opnieuw te bloeien. De watermeloenen werden opnieuw enorm. De arenden scheerden opnieuw over de bergkammen en de pauwen paradeerden opnieuw in de tuinen. De vuren hielden niet op te branden. Het volk zong en danste op het geluid van de tembour rond het vuur. Nu was iedereen vrij!
Op 21 maart dansen en springen de Koerden nu rond en over de vuren ter herdenking van Kawa die hen heeft bevrijd van de tirannie en de onderdrukking. Die dag noemt men Newroz, de nieuwe dag.

---

1 Mesopotamië komt uit het Grieks en betekent 'in het midden van rivieren'.
2 In het Zoroastrisme, een dualistische godsdienst, wordt de wereld verdeeld in het Goede en het Kwade: Ahura-Mazda is de God van het Goede en Ahraman is de God van het Kwade.